

2018

GHID

*cu privire la efectuarea
procedurilor privind evaluarea
strategică de mediu*

CUPRINS

INTRODUCERE.....	3
1 DISPOZIȚII GENERALE.....	4
1.1 Prevederi generale	4
Tabelul nr. 1 Noțiuni aplicate în implementarea evaluării strategice de mediu	4
1.2 Scopurile evaluării strategice de mediu	5
Caseta nr. 1: Obiectivele evaluării strategice de mediu	5
1.3 Competențe instituționale în domeniu	6
1.4 Diferența dintre evaluarea strategică de mediu și evaluarea impactului asupra mediului.....	6
Tabelul nr. 2. Diferența dintre ESM și EIM.....	7
1.5. Domeniul de aplicare a evaluării strategice de mediu	8
Tabelul nr. 3 Criteriile pentru evaluarea preliminară	10
Figura nr. 1. Corelația dintre procesele de elaborare a planului sau programului și evaluării strategice de mediu.	12
Caseta nr. 2: Clauzele esențiale ale unui contract de realizare a evaluării strategice de mediu	14
Caseta nr. 3: Elementele de bază ale unui caiet de sarcini elaborat pentru realizarea evaluării strategice de mediu.....	15
2. ETAPELE EVALUĂRII STRATEGIE DE MEDIU.....	18
2.1. Generalități privind etapele evaluării strategice de mediu.....	18
2.2. Procedura de evaluarea prealabil	18
Caseta nr. 4. Conținutul informației privind determinarea necesității efectuării evaluării strategice de mediu.....	19
Tabelul nr. 4 Tipuri de întrebări recomandate la etapa de determinarea necesității evaluării impactului asupra mediului.	22
2.3. Procedura determinării domeniului de aplicare.....	24
Caseta nr. 5 Model de structură pentru informația elaborată la etapa de determinare a domeniului de aplicare a evaluării strategice de mediu.....	26
2.4. Elaborarea Raportului privind evaluarea strategică de mediu.....	32
Figura nr.2. Gruparea aletenativelor pentru examinare	34
2.5. Consultarea raportului privind evaluarea strategică de mediu cu autoritățile publice, cu publicul interesat și, după caz, desfășurarea consultărilor transfrontaliere	38
Caseta nr.6 Model de structură pentru avizul de mediu	41
Caseta nr.7 Modelul registrului de evidență a informației privind evaluarea strategică de mediu	42
Caseta nr.8 Model de plan de informare	43
Caseta nr.9 Model de aviz de mediu emis în cazul consultărilor transfrontaliere	50
2.6. Emiterea Avizului de mediu	51
3. MONITORIZAREA.....	53
4. RĂSPUNDEREA ȘI CONTESTAREA DECIZIILOR.....	55
Tabelul nr. 5. Etapelor realizării evaluării strategice de mediu.....	55

INTRODUCERE

1. Republica Moldova este Parte la Convenția cu privire la evaluarea impactului asupra mediului în context transfrontalier (Convenția Espoo), ratificată prin Hotărârea Parlamentului nr. 1546-XII din 23.06.93 și a semnat Protocolul privind evaluarea strategică de mediu la Convenția Espoo, adoptat la Kiev (Ucraina) la 21 mai 2003. Reieșind din angajamentele asumate la tratatele menționate și a *Directivei 2001/42/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 27 iunie 2001 privind evaluarea efectelor anumitor planuri și programe asupra mediului*, a fost adoptată *Legea privind evaluarea strategică de mediu cu nr. 11 din 02.03.2017, în vigoare 07.04.2018*.
2. Evaluarea strategică de mediu este un proces sistematic și anticipativ, desfășurat pentru analiza efectelor de mediu ale planurilor, programelor și altor acțiuni strategice propuse și pentru a integra constatările în procesul decizional.
3. Scopul evaluării strategice de mediu este asigurarea evidenței și integrării aspectelor de mediu în procesul de luare a deciziilor strategice, în susținerea dezvoltării durabile și fundamentate ecologic. Totodată, este un factor important în menținerea durabilității în managementul resurselor naturale, prin planificarea abordărilor relevante la fazele inițiale a pregătirii planurilor sau programelor la nivel național și local. Aceste planuri și programe vor servi ulterior baza pentru lansarea proiectelor și activităților economice planificate.
4. Prezentul Ghid este destinat autorităților publice centrale și locale ce elaborează planuri și programe și efectuează evaluări strategice de mediu asupra acestor documente. Acest Ghid oferă sfaturi practice cum pot fi realizate unele prevederi. Recomandările din acest Ghid trebuie să fie luate în considerare privind integrarea aspectelor de mediu în planuri și programe. Ghidul mai poate fi folosit ca material didactic în instituțiile superioare de învățământ cu profil în domeniul mediu și drept, și pentru ONGurile care se și implică publicul în acest proces.

1 DISPOZIȚII GENERALE

1.1 Prevederi generale

5. *Art.2 al Legii nr.11/2017 privind evaluarea strategică de mediu* prevede că *evaluarea strategică de mediu* este evaluarea posibilelor efecte asupra *mediului*, inclusiv asupra *sănătății populației*, ce implică elaborarea unui raport privind evaluarea strategică de mediu, desfășurarea consultărilor cu autoritățile publice și cu publicul interesat de efectele implementării unui plan sau program, precum și efectuarea, după caz, a unor consultări transfrontaliere, luarea în considerare a concluziilor raportului privind evaluarea strategică de mediu și a rezultatelor consultărilor în procesul decizional;
6. În textul Legii sunt prevăzuți următorii termeni după cum urmează în **Tabelul nr. 1**.

Tabelul nr. 1 Noțiuni aplicate în implementarea evaluării strategice de mediu

Termeni	Noțiuni
<i>autoritate competentă</i>	organ central de mediu al administrației publice care oferă consultări inițiatorului proiectului de plan sau de program la etapa evaluării prealabile, examinează proiectul planului sau al programului, raportul privind evaluarea strategică de mediu și ia decizia privind eliberarea sau refuzul de eliberare a avizului de mediu la diferite nivele: a) organul central de mediu al administrației publice – pentru planurile și programele de nivel național, inclusiv cele sectoriale și intersectoriale, aprobate de Guvern sau de Parlament; b) subdiviziunea teritorială a organului central de mediu al administrației publice – pentru planurile și programele de nivel local, aprobate de administrația publică locală;
<i>aviz de evaluare prealabilă</i>	document emis de autoritatea competentă la etapa evaluării prealabile a planului sau programului, care stabilește necesitatea efectuării evaluării strategice de mediu pentru planul sau programul respectiv;
<i>aviz de mediu</i>	act tehnico-juridic emis de către autoritatea competentă, care confirmă că raportul privind evaluarea strategică de mediu corespunde prevederilor prezentei legi, iar aspectele legate de protecția mediului sînt integrate în planul sau programul prezentat spre aprobare și nu au un impact negativ asupra mediului, inclusiv asupra sănătății populației;
<i>efecte asupra mediului, inclusiv asupra sănătății populației</i>	orice efect asupra mediului, inclusiv asupra sănătății populației, asupra florei, faunei, biodiversității, solului, climei, aerului, apei, peisajului, obiectelor naturale, bunurilor materiale, patrimoniului cultural, precum și interacțiunea dintre acești factori;
<i>inițiator</i>	autoritate a administrației publice centrale și locale care inițiază un plan sau un program și este responsabilă de elaborarea acestuia;
<i>parte afectată</i>	parte sau părți la Protocolul privind evaluarea strategică de mediu care poate fi afectată/pot fi afectate de impactul implementării unui plan sau program asupra mediului, inclusiv asupra sănătății populației, în context transfrontalier;
<i>parte de origine</i>	parte sau părți la Protocolul privind evaluarea strategică de mediu sub a cărei/căror jurisdicție este propusă implementarea unui plan sau program;
<i>planuri și programe</i>	planuri și programe, inclusiv strategiile ce conțin planuri de acțiuni pentru implementarea acestora, care: a) sînt elaborate conform prevederilor actelor legislative, de reglementare sau administrative; b) urmează să fie elaborate de către o autoritate publică și aprobate de Guvern sau printr-o procedură legislativă de către Parlament;

	c) urmează să fie elaborate și aprobate de către o autoritate a administrației publice locale de nivelul al doilea;
<i>raport privind evaluarea strategică de mediu</i>	parte a documentației unui plan sau program, în care sînt identificate, descrise și evaluate posibilele efecte semnificative asupra mediului ca urmare a implementării acestuia, precum și alternativele rezonabile, luînd în considerare obiectivul și suprafața geografică acoperită de plan sau program, în conformitate cu anexa nr. 2.

1.2 Scopurile evaluării strategice de mediu

(Art.1 alin (1)) Scopul **Legii privind evaluarea strategică de mediu** este instituirea unui cadru juridic privind efectuarea evaluării strategice de mediu în vederea asigurării unui nivel înalt de protecție a mediului, a prevenirii sau diminuării efectelor negative ale unor planuri și programe asupra mediului, inclusiv asupra sănătății populației.

7. Cadrul legislativ în domeniu include: Legea privind evaluarea strategică de mediu și prezentul Ghid cu privire la efectuarea procedurilor privind evaluarea strategică de mediu. Evaluarea strategică de mediu este un proces destinat analizei și accentuării potențialelor efecte negative asupra mediului și sănătății populației ale planurilor și programelor planificate. Acest proces poate fi aplicat la etapă inițială și la orice nivel de luare a deciziilor, atât local, cât și național.
8. Alin.1 prevede două obiective pentru realizarea evaluării strategice de mediu:
 - asigurarea unui nivel înalt de protecție a mediului;
 - prevenirea sau diminuarea efectelor negative ale unor planuri și programe asupra mediului, inclusiv asupra sănătății populației.

(Art.1 alin. (2)) Obiectul evaluării strategice de mediu sînt proiectele planurilor și programelor elaborate la nivel național și local, care pot avea un impact semnificativ asupra mediului în Republica Moldova sau în alte state.

9. Când este efectuat în regim sistematic pentru fiecare plan sau program, evaluarea strategică de mediu ajută persoanele autorității publice centrale sau locale în procesul luării deciziilor să atingă obiectivele de mediu, precum și obiectivele ale dezvoltării durabile, precum este prezentat în *Caseta nr. 1*.

Caseta nr. 1: Obiectivele evaluării strategice de mediu

Evaluarea strategică de mediu ajută autoritățile administrației publice centrale și locale **în procesul de luare a deciziilor**

- să încorporeze obiectivele de mediu și cele de dezvoltare durabilă în elaborarea planurilor și programelor,
- să colecteze și să analizeze informația necesară, inclusiv părerile altor persoane interesate relevante, pentru o decizie justificată,
- să evalueze posibilele efecte semnificative asupra mediului și sănătății populației de la opțiunile strategice și acțiunile propuse în planuri și programe,
- să stabilească un set de condiții care să asigure o implementare justificată a deciziilor strategice, din punct de vedere a protecției mediului.

10. Planurile sau programele pot avea un impact semnificativ asupra mediului în funcție atât de caracteristicile acestora, cât și de zona de implementare. Determinarea impactului semnificativ al planului sau a programului se efectuează numai în urma unei analize efectuate pentru fiecare caz în parte.

11. Obiectivele de mediu sunt prevăzute în documentele de politici în vigoare elaborate în domeniul mediului. Obiectivele de dezvoltare durabilă a RM sunt stabilite în Strategia Națională de Dezvoltare "Moldova 2020".

1.3 Competențe instituționale în domeniu

12. În acest paragraf se stabilește cine aplică procedurile prezentei legi, care sunt competențele de emitere a avizului de mediu, precum și modalitatea de participare a publicului în cadrul procedurii.
13. Legislația națională prevede elaboarea de planuri și programe în diferite domenii de activitate, necesare pentru dezvoltarea economico-socială a statului. Astfel de planuri și programe sunt „**inițiate**” de diferite autorități, de exemplu, cele din domeniul amenajării teritoriului, din domeniul dezvoltării regionale, construcțiilor, energetic etc. Datorită impactului pe care aceste planuri sau programe l-ar putea avea asupra mediului este necesară aplicarea procedurii de evaluare strategică de mediu pe parcursul elaborării planului sau programului. Procedura prevede, ca pe lângă inițiatorul planului sau programului să fie implicate atât autoritățile de mediu cât și alte autorități, precum cele cu responsabilități privind sănătatea, industria, agricultura, etc., sau autorități ale administrației publice locale (dacă nu cumva sunt deja implicate în calitate de inițiator de plan sau program). Aceste autorități sunt stabilite încă la etapa inițială de inițiator.
14. Competențele de emitere a avizului de mediu pentru planuri sau programe este doar de un singur nivel: emiterea Avizului de Mediu, pentru planuri sau programe naționale, regionale și locale este a Ministerului Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediu (MADRM). Competența de emitere a avizului de mediu nu poate fi delegată.
15. Spre deosebire de emiterea avizului de mediu, desfășurarea procedurii de evaluare strategică de mediu în sine, se poate realiza la orice nivel, central, regional, local, deoarece se acceptă posibilitatea delegării de competențe în acest sens. Astfel, Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului poate delega parcurgerea anumitor etape din procedură și Agenției Naționale de Protecția Mediului și aceasta poate delega competențele Agențiilor subordonate

1.4 Diferența dintre evaluarea strategică de mediu și evaluarea impactului asupra mediului

16. La baza metodologiilor de evaluare strategică de mediu se află instrumentele și tehnicile de evaluare a impactului asupra mediului. Evaluarea strategică de mediu este axată pe evaluarea detaliată a programelor, planurilor, ce sunt documente de planificare, pe când evaluarea impactului asupra mediului se realizează asupra proiectelor de activități economice planificate, majoritatea reieșind din documentele de planificare ce cad sub incidența evaluării strategice de mediu. În ambele cazuri un element esențial este **impactul semnificativ asupra mediului**: programele și planurile ce pot avea un impact semnificativ asupra mediului (art.1 (2) din Legea evaluarea strategică de mediu) și activitățile economice planificate cu impact semnificativ asupra mediului (Art.1 (2) Legea privind evaluarea impactului asupra mediului).
17. Diferența dintre evaluarea strategică de mediu și evaluarea impactului asupra mediului este prezentată în **Tabelul nr. 2**. Acesta prezintă cum procedurile evaluării strategice de mediu și evaluării impactului asupra mediului se completează una pe alta, într-un sistem de evaluare a mediului în nivele.

Tabelul nr. 2. Diferența dintre ESM și EIM

	Evaluarea strategică de mediu (planuri/programe)	Evaluarea impactului asupra mediului (proiecte)
Obiective/ scopul impactului	Planuri și programe la nivel regional, național și local	Proiecte economice în majoritate cazurilor de nivel local
Temeiurile	Legea nr. 11 din 2 martie 2017 privind evaluarea strategică de mediu	Legea nr. 86 din 29 mai 2014 privind evaluarea impactului asupra mediului
Nivelul	La nivel superior și mai complex, Raportul privind evaluarea strategică de mediu nu are conținut detaliat din punct de vedere tehnic	Documentația de evaluare a impactului asupra mediului este detaliată tehnic, precisă, conține date tehnice
Datele	O combinație dintre cele descriptive și cele cantitative	În majoritate cantitative
Scopul	Evaluarea unor implicații largi de mediu și durabile (pozitive sau negative), a unui mare număr de inițiative (programe și planuri), care pot varia în dependență de domeniu.	Identificarea, în măsura posibilităților, a impactului specific asupra mediului în termeni cantitativi. Acesta este un instrument care ajută autorităților să determine dacă un oarecare proiect economic va avea sau nu impact negativ asupra mediului.
Soluțiile identificate	Acestea sunt deseori discutate la nivel de alternative politice generale.	Soluțiile de compensare și diminuare a efectelor negative capătă importanță și se țin cont de ele la eliberarea Acordului de mediu.
Alternative	<i>De ex.</i> o utilizare mai eficientă a infrastructurii existente, măsuri fiscale, Balanța spațială a locației etc.	<i>De ex.</i> de locație, versiuni tehnice, de design etc.
Metode de prevenire a impactului	Simple (deseori bazate pe matrice și folosirea părerii unui expert) cu un înalt grad de inexactitate	Complexe (și deseori bazate pe date cantitative)
Rezultate	Generale	Detaliat
Probleme extinse	Pe spații geografice largi, se focusează pe impact strategic	Focusează într-o mare măsură asupra unui anumit proiect economic dintr-o localitate concretă
Cronologie	Mai întâi se face evaluarea strategică de mediu pentru planuri și programe	După aceasta se face evaluarea impactului asupra mediului a proiectelor economice

1.5. Domeniul de aplicare a evaluării strategice de mediu

(Art.3 alin. (1)) Evaluarea strategică de mediu se efectuează pentru planurile și programele elaborate în agricultură, silvicultură, piscicultură, energetică, industrie, transporturi, gestionarea deșeurilor, gestionarea resurselor acvatice, comunicațiile electronice, turism, folosința funciară, planificarea urbană și rurală (documentația de urbanism și amenajare a teritoriului, inclusiv planurile și programele de amenajare a teritoriului național, regional, raional și planurile urbanistice generale) și care stabilesc cadrul pentru acordarea autorizației de realizare a proiectelor și activităților prevăzute în anexele nr. 1 și 2 la Legea nr. 86/2014 privind evaluarea impactului asupra mediului.

18. În vederea implementării Legii ESM prin "planuri și programe" înseamnă planuri și programe sau orice modificări în ele care sunt:

- a) cerute prin prevederi legislative, reglementari sau dispoziții administrative, și
- b) fac obiectul pregătirii și/sau adoptării de către o autoritate competentă sau pregătirii de către o autoritate în vederea adoptării, prin intermediul unei proceduri formale, de către Guvernul Republicii Moldova sau Consiliile locale de nivelul I sau Consiliile Raionale.

19. Cadrul legislativ în domeniul include:

- a) *Legea privind actele legislative nr. 780-XV din 27.12.2001 (în vigoare 14.06.2002) Monitorul Oficial al R.Moldova nr.36-38 art.210 din 14.03.2002; până la intrare în vigoare a actului legislativ indicat la litera b)*
- b) *Legea privind actele normative nr. 100 din 22 decembrie 2017 (în vigoare 12.07.2018, Monitorul Oficial nr. 7-17, art nr.: 34 în 12.01.2018)*
- c) *Legea privind transparența în procesul decizional nr. 239-XVI din 13.11.2008, Monitorul Oficial nr.215-217 art.798 din 05.12.2008;*
- d) *Hotărârea Guvernului cu privire la regulile de elaborare și cerințele unificate față de documentele de politici nr. 33 din 11.01.2007 (Monitorul Oficial nr.6-9 art.44 din 19.01.2007).*

20. Denumirea documentului (plan sau program) și proveniența acestuia **nu** este un indicator suficient pentru a fi selectat pentru a fi supus evaluării strategice de mediu și ulterior transmis autorității competente.

21. Evaluarea strategică de mediu trebuie realizată pentru planurile și programele elaborate pentru:

- agricultură, silvicultură, piscicultură, energetică, industrie, inclusiv minerit;
- transport, dezvoltare regională, managementul deșeurilor;
- managementul resurselor acvatice;
- comunicații electronice, turism;
- planificare urbană și rurală, și folosința funciară (documentația de urbanism și amenajare a teritoriului, inclusiv planurile și programele de amenajare a teritoriului național, regional, raional și planurile urbanistice generale);
- care stabilesc cadrul pentru acordarea autorizației de realizare a proiectelor și activităților prevăzute în anexele nr. 1 și 2 la Legea nr. 86/2014 privind evaluarea impactului asupra mediului.

22. Precizăm faptul, că planurile sau programele ce cad sub incidența acestor 12 domenii, sunt supuse, evaluării strategice de mediu. Respectiv, autoritatea responsabilă de elaborarea planului sau programului nu este obligată să efectueze determinarea necesității de efectuare a evaluării strategice de mediu prin efectuarea evaluării prealabile. Acest fapt este prevăzut în Art.5 alin. (1) definește două tipuri de planuri și programe cu efecte semnificative asupra mediului. Pentru ca un plan sau program să cadă sub incidența acestui aliniat trebuie să îndeplinească **una din cerințele menționate în aliniat**: planul sau programul trebuie să facă parte din unul din sectoare (agricultură, silvicultură, piscicultură, etc) sau trebuie să

identifice cadrul pentru emiterea viitoarelor autorizații de realizare a proiectelor și activităților prevăzute în Anexele 1 sau 2 al Legii cu privire la evaluarea impactului asupra mediului nr. 86/2014.

23. Sintagma „...care stabilesc cadrul pentru acordarea autorizației de realizare a proiectelor și activităților prevăzute...”, înseamnă că acel plan sau program conține criteriile sau condițiile care îndrumă autoritățile emitente ale acordului de mediu în a decide asupra unei cereri pentru emiterea unui acord. Astfel de criterii pot limita tipurile de activități permise într-o anumită zonă, pot stabili limite pentru activitățile care urmează a se desfășura într-o zonă, pot prezenta anumite condiții care trebuie îndeplinite în vederea obținerii acordului de mediu sau pot impune să se păstreze caracteristicile unei anumite zone. Planurile de amenajare teritorială conțin criterii care determină ce tip de dezvoltare poate fi aplicată în anumite zone și reprezintă un exemplu tipic de plan care stabilește cadrul pentru emiterea de acorduri de mediu în viitor.
24. Aceasta se referă și la planuri și programe sectoriale, care, în termeni largi, identifică locația unor proiecte ulterioare în sectorul respectiv. În fiecare caz este necesar să se ia în considerare măsura în care viitoarele decizii asupra proiectelor sunt condiționate de plan sau program.

(Art.3 alin. (2)) Planurile și programele prevăzute la alin. (1) din prezentul articol, care stabilesc utilizarea unor suprafețe mici, la nivel local, precum și cele care prevăd modificări minore ale planurilor și programelor prevăzute la alin. (1) sînt supuse evaluării strategice de mediu doar în cazul în care autoritatea competentă, la etapa evaluării prealabile, determină, pe baza criteriilor stabilite în anexa nr. 1 la prezenta lege, că acestea pot produce efecte semnificative asupra mediului, inclusiv asupra sănătății populației.

25. Expresia „suprafețe mici la nivel local” nu poate fi definit în mod strict, ci numai printr-o evaluare de la caz la caz. Un exemplu de astfel de plan sau program poate fi Planul Urbanistic General (PUG) care stabilește, pentru o zonă limitată, detaliile de construcție a clădirilor, determinând înălțimea, lățimea sau înfățișarea acestora.
26. Termenul „local” nu stabilește o legătură clară cu autoritățile locale, dar face diferență dintre nivelele național sau regional. Însă criteriul-cheie care trebuie luat în considerare nu este suprafața zonei acoperite de plan sau program, ci posibilitatea ca respectivul plan sau program să aibă efecte semnificative asupra mediului. Un plan sau program care este considerat a avea efecte semnificative asupra mediului trebuie supus evaluării de mediu, chiar dacă stabilește că va fi utilizată o zonă mică de teren la nivel local.
27. În cazul în care, planul sau programul este parte a unui sistem ierarhic de documente din același domeniu (de ex. Programul național de gestionare a deșeurilor și Planul regional de gestionare a deșeurilor) inițiatorul se conduce de procedura de efectuare a evaluării strategice de mediu la diferite niveluri și de specificul fiecărei localități. La fel, pentru efectuarea evaluării strategice de mediu asupra planului sau programului se va ține cont de evaluarea strategică de mediu realizată pentru planul sau programul din același domeniu realizate la nivel național.

(Art.3 alin. (3)) Planurile și programele altele decît cele prevăzute la alin. (1) din prezentul articol, în baza cărora se realizează proiectele și activitățile enumerate în anexele nr. 1 și 2 din Legea nr. 86/2014 privind evaluarea impactului asupra mediului și pentru care este necesară autorizația, sînt supuse evaluării strategice de mediu doar în cazul în care autoritatea competentă, la etapa evaluării prealabile, determină, pe baza criteriilor stabilite în anexa nr. 1 la prezenta lege, că acestea pot produce efecte semnificative asupra mediului, inclusiv asupra sănătății populației.

28. Un criteriu important este determinarea în baza Anexei nr.1 la Legea 11/2017 a necesității efectuării evaluării strategice de mediu asupra unui plan sau program, în **Tabelul nr. 3** sunt indicate criteriile după care se face evaluarea preliminară.

Tabelul nr. 3 Criteriile pentru evaluarea preliminară

Criteriu	Prevederile din Anexa 1	Aplicabilitatea
1	a) măsura în care planul sau programul stabilește un cadru pentru proiecte sau alte activități în ceea ce privește amplasarea, tipul de activitate, dimensiunea, condițiile de funcționare sau de alocare a resurselor;	
1	b) măsura în care planul sau programul influențează alte planuri sau programe, inclusiv cele dintr-o ierarhie;	
1	c) importanța planului sau programului în ceea ce privește integrarea considerentelor de mediu, inclusiv a celor de sănătate a populației, ținând cont de promovarea unei dezvoltări durabile;	
1	d) problemele de mediu, inclusiv de sănătate a populației, relevante pentru plan sau program;	
1	e) relevanța planului sau programului pentru punerea în aplicare a legislației de mediu (de exemplu, planuri sau programe de gestionare a deșeurilor, de protecție a apelor, de management al apelor).	
2	a) probabilitatea, durata, frecvența și reversibilitatea efectelor;	
2	b) natura cumulativă a efectelor;	
2	c) magnitudinea și extinderea spațială a efectelor (aria geografică și numărul populației care poate fi afectată);	
2	d) riscurile pentru mediu, inclusiv pentru sănătatea populației;	
2	e) caracterul transfrontalier al efectelor implementării planului sau programului;	
2	f) valoarea și vulnerabilitatea zonei care poate fi afectată din cauza: – caracteristicilor naturale sau patrimoniului cultural special; – depășirii standardelor de calitate a mediului sau a valorilor-limită; – exploatării intensive a solului;	
2	g) efectele asupra zonelor sau peisajelor cu un statut de protecție recunoscut la nivel național, comunitar sau internațional.	

(Art.3 alin. (4)) Prevederile prezentei legi nu se extind asupra planurilor și programelor:

- a) al căror unic scop este asigurarea necesităților de apărare națională sau lichidarea consecințelor unor situații excepționale în domeniul civil;
- b) din domeniul financiar sau bugetar.

29. Excepție sunt doar planurile și programele care – al căror **unic scop** este asigurarea necesităților de apărare națională sau lichidarea consecințelor unor situații excepționale în domeniul civil. Cu alte cuvinte, în cazul în care un plan sau program conține, pe lângă alte obiective, și unele din domeniul apărării naționale sau protecției civile nu se exclude, *a priori*, de la evaluarea strategică de mediu. Aceasta înseamnă că, de exemplu, dacă este vorba despre un plan regional de utilizare a terenului care conține prevederi pentru un proiect destinat apărării naționale, într-o anumită zonă, el trebuie supus unei evaluări strategice de mediu (dacă sunt îndeplinite și celelalte criterii ale Legii 11-2017), pentru că proiectul nu este destinat **exclusiv** apărării naționale. Ca atare, pentru a se aplica această excepție trebuie considerat scopul planului sau programului, și nu efectele sale.

30. Cât privește noțiunea de „domeniul civilă”, aceasta se referă la protecția acordată persoanelor în cazul unor evenimente naturale sau cauzate de activități umane (de exemplu, cutremur, activități teroriste, etc.). Același criteriu al scopului se aplică și în cazul planului sau programului.
31. Excepția prevăzută la lit. b) se referă la planurile sau programele bugetare și financiare. Primele (cele bugetare) sunt cele care au ca obiect bugetele anuale ale autorităților naționale, regionale sau locale, inclusiv cele de rectificare bugetară. Planurile sau programele financiare pot să aibă ca obiect modul în care anumite proiecte sau activități vor fi finanțate, cum vor fi distribuite donațiile și ajutoarele/finanțările.
32. Sunt exceptate de evaluarea strategică de mediu planurile și programele din domeniul financiar sau bugetar elaborate la orice nivel național, raional sau local.

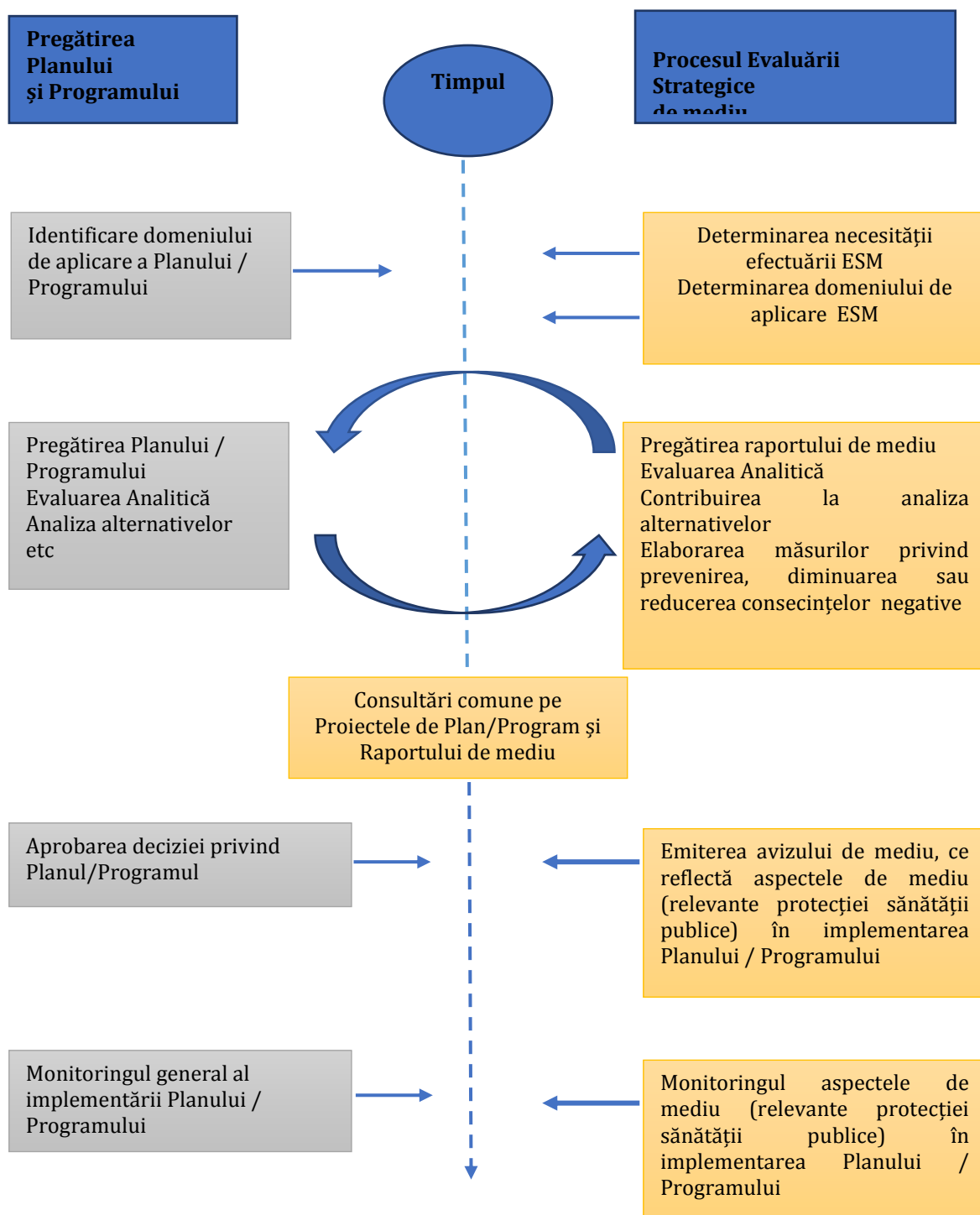
(Art.3 alin. (5)) Dacă planurile și programele fac parte dintr-o ierarhie, în scopul evitării dublării evaluării strategice de mediu, se va ține cont de faptul că evaluarea se efectuează conform prezentei legi la diferite nivele ierarhice. Pentru evitarea dublării se aplică prevederile de la art. 8 alin. (2) și (3).

33. Există posibilitatea ca mai multe planuri sau programe să reglementeze o anumită problemă, dar care au întindere geografică diferită (națională, raională și locală). Ca atare, existând o ierarhie a planurilor și programelor, informațiile de mediu conținute într-un document general trebuie să fie folosite în elaborarea planurilor sau programelor subsecvente, evitându-se, în acest mod, duplicarea eforturilor și un consum excesiv de timp și resurse financiare. Legea 11/2017 precizează necesitatea ca evaluarea strategică de mediu pentru planurile și programele elaborate la nivel local și raional să țină seama de rezultatele evaluărilor la nivel superior, respectiv regional sau chiar național.

(Art.4 alin. (1)) Evaluarea strategică de mediu se efectuează în procesul elaborării planului sau programului și se finalizează înainte de aprobarea acestuia de către autoritatea competentă de nivel național sau local.

34. Evaluarea strategică de mediu pentru planuri și programe trebuie să influențeze modul de elaborare a acestora. Cu alte cuvinte, conținutul planului sau programului trebuie să includă rezultatele raportului de mediu, iar varianta finală a planului sau programului trebuie să reprezinte, din punct de vedere al protecției mediului, cea mai bună alternativă de realizare a obiectivelor propuse.
35. Această prevedere stabilește condiția prin care evaluarea strategică de mediu este elaborată în aceeași perioadă, în paralel când se pregătește planul sau programul, rezultatele parțiale și finale ale acestei evaluări fiind incluse în forma finală a planului sau programului respectiv, ceea ce ar însemna, că inițiatorul trebuie să respecte aceleași etape pentru evaluarea strategică de mediu ca și pentru planuri și programe. *Figura nr. 1* prezintă corelația dintre procesul de elaborare a planului sau programului și procesul de evaluare strategică de mediu.

Figura nr. 1. Corelația dintre procesele de elaborare a planului sau programului și evaluării strategice de mediu.

36. Aprobarea/adoptarea planului sau programului se face numai după finalizarea evaluării strategice de mediu.

(Art.4 alin. (2)) Inițiatorul care elaborează planuri și programe din proprie inițiativă sau la solicitarea Parlamentului ori a Guvernului poartă răspundere pentru efectuarea evaluării strategice de mediu în conformitate cu prevederile prezentei legi.

37. Prevederea dată stabilește că planul sau programul poate fi elaborat din propria inițiativă a inițiatorului (autorități publice centrale sau autorități publice locale). Respectiv, aceste autorități sunt îndreptate să adopte planurile și programele. Cea de-a doua situație este că inițiatorul elaborează planul și programul la solicitarea Parlamentului sau Guvernului direct înaintată sau ce reiese din cadrul politic sau legislativ deja aprobat.
38. Inițiator poate fi orice autoritate a administrației publice centrale sau locale care inițiază elaborarea unui plan sau a unui program.
39. Această prevedere reglementează și responsabilitatea inițiatorului de efectuarea evaluarea strategică de mediu asupra planurilor și programelor care le-a inițiat în elaborare. Combinarea procedurilor pot fi găsite în *Figura nr. 1*. Inițiatorul poate efectua evaluarea strategică de mediu fie în baza resurselor (umane și financiare) proprii, fie că va achiziționa / contracta aceste servicii. În al doilea caz se va aplica și prevederile *Legii privind achizițiile publice, nr. 131 din 03.07.2015*.

(Art.4 alin. (3)) Dacă elaborarea planului sau programului a fost pusă în sarcina uneia dintre autoritățile administrației publice centrale, atunci efectuarea evaluării strategice de mediu este asigurată de către autoritatea desemnată de Guvern sau de cea care este menționată prima în lista autorităților numite de Guvern ca fiind responsabile de elaborarea planului sau programului respectiv.

40. Faptul că planul sau programul este elaborat de un grup de autorități, chiar dacă una dintre ele este din domeniul mediului, aceasta nu scutește pe inițiatori de responsabilitatea de efectuare a evaluării strategice de mediu. Responsabilitatea dată va reveni unei singure autorități, fie cea desemnată de Guvern, sau cea care este prima în lista responsabililor.
41. Prin astfel de liste pot fi înțelese și lista indicată în tabelul "Planului de acțiuni" anexat la planuri și programe în coloana "Instituții responsabile". Respectiv, dacă este emisă o Hotărâre de Guvern în baza căreia este determinată sarcina directă pentru una din autorități de elaborare a planului sau programului, autoritatea delegată este și responsabilă de a lansa procesul de evaluare strategică de mediu, cu prezentarea ulterioară autorității competente spre examinare. În cazurile în care, elaborarea planului sau programului este prevăzută ca una din măsuri dintr-un alt document strategic, atunci responsabil în lansarea procesului de evaluare strategică de mediu este structura indicată ca „*instituția responsabilă*”.

(Art.4 alin. (4)) Pentru efectuarea evaluării strategice de mediu, inițiatorul are dreptul să implice, în calitate de elaborator al raportului privind evaluarea strategică de mediu, instituții de profil, de asemenea, pe bază de concurs, experți și specialiști, inclusiv internaționali. La selectarea experților se ia în considerare nivelul lor de instruire, competențele sectoriale și experiența de lucru în domeniul evaluării de mediu, care trebuie să fie de cel puțin 3 ani.

42. Așa cum s-a menționat mai sus Art.4 alin. (2), inițiatorul aplică prevederile *Legii privind achizițiile publice* (nr. 131 din 03.07.2015, în vigoare) pentru a contracta elaboratorul evaluării strategice de mediu. Acesta poate fi atât persoană fizică (experți și specialiști), cât și persoană juridică. În ambele cazuri pot fi rezidenți și nerezidenți. Referitor la persoană juridică aceasta poate fi comercială și necomercială, unica condiție este că să fie instituție de profil, care are prevăzut în Statut sau implementarea activităților de mediu, efectuarea consultațiilor în domeniul mediului și efectuarea evaluării strategice de mediu. Legea

privind evaluarea strategică de mediu nu stabilește careva sisteme de certificare pentru confirmarea statutului de elaborator al evaluării strategice de mediu. Clauzele esențiale ale contractului de prestări servicii privind evaluarea strategică de mediu sunt prezentate în Caseta nr. 2

Caseta nr. 2: Clauzele esențiale ale unui contract de realizare a evaluării strategice de mediu

Generalități - contextul organizațional și motivele pentru care este necesară efectuarea evaluării strategice de mediu și ce decizii se așteaptă să influențeze;

Obiectul - identificarea, descrierea și evaluarea efectelor semnificative asupra mediului în ceea ce privește implementarea (denumirea documentului strategic sectorial), cele mai importante constrângeri legate de mediu, resurse naturale și schimbările climatice care influențează performanța sectorului; Posibilitățile pentru îmbunătățirea stării mediului.

Rezultatul – realizarea studiului de determinare a necesității de efectuare a evaluării strategice și elaborarea Raportului de evaluarea strategică de mediu pentru planul sau programul

Sarcini:

- Studiul determinarea necesității de efectuare a evaluării strategice - analiza generală a cadrului legislativ și instituțional, planificarea acestora și descrierea documentelor strategice în cazul în care acestea există, descrierea beneficiarilor, a aspectelor cheie, a scopului de mediu ce urmează a fi dezvoltat în raportul de evaluarea strategică de mediu, recomandări asupra impactului identificat și metodologiei de evaluare a sectorului strategic, stabilirea termenilor de elaborare a Raportului de evaluare strategică de mediu.
- Raportul privind evaluare strategică de mediu – bazat pe rezultatele studiului de determinare a necesității, identificarea constrângerilor de mediu și schimbărilor climatice, evaluarea impactului potențial de mediu, analiza indicatorilor de performanță și aprecierea capacităților instituționale, elaborarea concluziilor și recomandărilor, aspecte cheie ale analizei de mediu, identificarea și evaluarea riscurilor, constrângerilor și oportunităților factorilor de mediu și schimbărilor climatice care afectează pozitiv sau negativ eficiența și sustenabilitatea documentelor sectorului strategic, identificarea și evaluarea impactului sectorului strategic, precum și în termenii vulnerabilității riscurilor climatice, analiza indicatorilor de performanță, adresarea către instituțiile regulatorii privind problemele de mediu identificate și prevederea acestora în documentele strategice, suportul și angajamentele beneficiarilor stabilite în faza scoping, concluzii și recomandări.

Planul de lucru

Expertiză

Raportare

- Prezentarea propunerii (Propunerea trebuie să includă o înțelegere a termenilor de referință și o descriere a abordării generale a evaluării strategice de mediu, în conformitate cu aceste clauze subliniind următoarele: metodologia propusă pentru participare a părților interesate; abordările propuse pentru definirea liniei de bază privind mediul; metodologii pentru identificarea și evaluarea impacturilor, riscurilor, oportunităților.)
- Perioada de raportare / forma raportului

Perioada de implementare și alocarea resurselor pentru activitățile planificate

Plata pentru serviciul prestat

43. Atragem atenție că în sarcina elaboratorului pot fi incluse și responsabilitățile privind asigurarea consultărilor cu autoritățile competente și cu publicul, așa cum cere Legea privind evaluarea strategică de mediu. Însă, elaboratorul în procesul de efectuare a evaluării strategice de mediu mai organizează și alte ședințe (atelier, consultări, focus grup, mese rotunde etc.) cu părțile interesate pentru identificarea problemelor, colectarea datelor, colectarea alternativelor sau pozițiilor. Aceste ședințe nu sunt identificate cu activitățile de consultare prevăzute de Art.9-11 din legea menționată.
44. Legea prevede că, la selectarea elaboratorului evaluării strategice de mediu inițiatorul trebuie să țină cont de nivelul de instruire, competențele sectoriale și experiența de lucru minimum de 3 ani. Atragem atenție, că de regulă evaluarea strategică de mediu se face de un grup de experți /specialiști, ce sunt uniți sub denumirea unei persoane juridice sau de un scop comun. Respectiv, așa cum s-a menționat mai sus, angajarea experților /specialiștilor se face în bază de concurs deschis și transparent, în ambele cazuri va fi nevoie de elaborarea unui Caiet de Sarcini pentru realizarea evaluării strategice de mediu. Elemente esențiale ce ar trebui să fie incluse într-un Caiet de Sarcini pentru realizarea evaluării strategice de mediu sunt incluse în Caseta nr. 3.

Caseta nr. 3: Elementele de bază ale unui caiet de sarcini elaborat pentru realizarea evaluării strategice de mediu

Sarcina 1: Analiza situației și evaluarea priorităților de mediu

Consultantul va identifica prioritățile evaluării strategice de mediu printr-o analiză a aspectelor de mediu și preocupările prioritare de mediu ale părților interesate.

Sarcina 2: Analiza părților interesate

Consultantul va identifica părțile cheie interesate din sectorul public și privat care își vor analiza interesele și stimulente pentru dezvoltarea, planificarea și revizuirea rolului, mandatului și legăturilor diverse părți interesate instituționale.

Sarcina 3: Evaluarea impactului potențial asupra mediului al planului și evaluarea alternativelor disponibile, precum și elaborarea măsurilor de atenuare a efectelor negative.

Sarcina 4: Evaluarea punctelor slabe a guvernantei instituționale

Consultantul pentru evaluarea strategică de mediu va evalua capacitatea instituțională și de guvernanță pentru gestionarea riscurilor de mediu prioritare.

Sarcina 5: Planul instituțional, financiar, de guvernanță și de monitorizare

Consultantul pentru evaluarea strategică de mediu va formula propuneri concrete pe termen scurt, mediu și lung. Aceasta va include cuantificarea resurselor necesare pentru punerea în aplicare a acestor recomandări și formularea unui plan de monitorizare și evaluare care implică participarea mai multor părți interesate pentru a preveni riscurile ce ar putea să parvină.

Sarcina 6: Diseminarea

Proiectul de raport de evaluare strategică de mediu și recomandările vor fi validate într-un atelier de lucru care va convoca părțile interesate sectoriale și la nivel regional.

Alte activități de lucru:

- **Contribuirea** la elaborarea informației pentru etapa de determinare a necesităților efectuării evaluării impactului asupra mediului, adică furnizarea de informații inițiale privind starea de mediu și / sau sănătatea publicului a zonei care ar putea fi afectate și problemele de mediu / sănătatea publică relevante pentru plan sau program
- **Pregătirea** informației pentru Determinare a domeniului de aplicare a raportului privind evaluarea strategică de mediu, adică:
 - identificarea principalelor probleme de mediu și de sănătate publică care trebuie abordate în continuare în evaluarea strategică de mediu, precum și aspectele care nu sunt relevante pentru un anumit plan sau program și, prin urmare, nu trebuie să fie incluse în analiza ulterioară,
 - prezentarea alternativelor posibile sau opțiuni care ar trebui abordate în cadrul elaborării strategice de mediu,

- identificarea dimensiunea teritorială a efectelor posibile,
- efectuarea analizelor și sondajelor care să fie efectuate în continuare, precum și metode și instrumente care să fie utilizate,
- identificarea părților interesate pentru a fi implicate în pașii ulteriori (inclusiv autoritățile de mediu și sănătate publică, precum și autoritățile publice).
- **Pregătirea** Raportului privind evaluarea strategică de mediu care include toate analizele necesare, adică:
 - Analiza situației de bază / inițiale pentru problemele de mediu și de sănătate publică relevante planului sau programului;
 - Evaluarea efectele probabile semnificative asupra mediului;
 - Formularea măsurilor de diminuare relevante
 - Propunerea a schemelor de monitorizare
- **Coordonarea** implicării părților interesate, inclusiv a participării publicului în cadrul procesului de evaluare strategică de mediu, inclusiv luarea în considerare a comentariilor și sugestiilor primite în rapoartele de definire a domeniului și / sau evaluării strategice de mediu.
- **Comunicarea și coordonarea** cu echipa de planificare pentru a realiza o integrare corectă a intrărilor evaluării strategice de mediu în documentul strategic.
- **Comunicarea și coordonarea** activităților cu autoritatea competentă pe procesul de consultarea a Raportului de determinare a domeniului de aplicare și a raportului privind evaluarea strategică de mediu.

(Art.4 alin. (5)) Inițiatorul asigură informarea și participarea autorității competente, a autorității în domeniul ocrotirii sănătății, precum și a altor autorități interesate în funcție de caracterul planului sau programului, la toate etapele evaluării strategice de mediu.

45. Acest articol stabilește cine aplică procedurile Legii 11/2017, care sunt competențele de asigurare a informării și implicării publicului și autorităților, inclusiv autorității competente în cadrul procedurii de evaluare strategică de mediu.
46. Legislația națională prevede elaboarea de planuri și programe în diferite domenii de activitate, necesare pentru dezvoltarea economico-socială a statului. Astfel de planuri și programe sunt „tutelate” de diferite autorități, de exemplu, cele din domeniul amenajării teritoriului, infrastructurii, din domeniul transporturilor, construcțiilor, energetic etc. Datorită impactului pe care aceste planuri și programe l-ar putea avea asupra mediului este necesară aplicarea procedurii de evaluare strategică de mediu pe parcursul elaborării planului și programului. Procedura prevede, ca pe lângă inițiatorul planului și programului trebuie să fie implicate atât autoritățile de mediu cât și alte autorități, precum cele cu responsabilități în domeniul sănătății publice, industriei, agriculturii, etc., sau autorități ale administrației publice locale (cu alte cuvinte, altele decât inițiatorul de plan sau program). Aceste autorități sunt identificate de inițiator la etapa de evaluare prealabilă.
47. Pentru a cunoaște cine trebuie să fie informat și cine va fi implicat în procesul de consultare a proiectelor de planuri sau programe, inițiatorul trebuie să identifice aceste categorii de persoane. Identificarea se face prin mai multe metode. Ca rezultat o astfel de identificare oferă informații despre părțile interesate în cadrul etapei de definire a domeniului de aplicare a raportului privind evaluarea strategică de mediu pentru plan sau program. Instituțiile identificate vor fi abordate și invitate să participe în activități de consultare cu părțile interesate și să comenteze pe marginea rezultatelor produse de elaboratorul evaluării strategice de mediu.

48. Prevederea dată stabilește că cheltuielile nu numai pentru elaborarea planului sau programului trebuie să fie prevăzute de inițiator, dar inclusiv și pentru efectuarea evaluării strategice de mediu. Această prevedere nu include nici-o excepție, ceea ce ar însemna că obligația dată revine și pentru autoritățile publice centrale și pentru cele locale. Lipsa planificării cheltuielilor pentru efectuarea evaluării strategice de mediu, nu scutește de obligația de efectuare a acestei evaluări și nici nu admite reducerea din etape sau consultări. Cheltuielile pentru efectuarea evaluării strategice de mediu pot fi realizate din finanțele publice sau în baza asistenței tehnice externe. Legea nu stabilește interdicție pentru mixarea suportului: elaborarea planului sau programului dintr-o sursă și efectuarea evaluării strategice de mediu din altă /e sursă/e.

2. ETAPELE EVALUĂRII STRATEGIE DE MEDIU

2.1. Generalități privind etapele evaluării strategice de mediu

(Art.6) Procesul evaluării strategice de mediu se desfășoară conform următoarelor etape:

- a) determinarea domeniului de aplicare a raportului privind evaluarea strategică de mediu;
- b) elaborarea raportului privind evaluarea strategică de mediu;
- c) consultarea raportului privind evaluarea strategică de mediu cu autoritățile publice, cu publicul interesat și, după caz, desfășurarea consultărilor transfrontaliere;
- d) emiterea avizului de mediu.

49. Procedura de Evaluarea strategică de mediu este divizată în 5 (cinci) etape:

- a) Etapa 1. - determinarea necesității (evaluarea prealabilă a planului sau a programului) (Art.5 al Legii nr. 11/2017);
- b) Etapa 2. Determinarea domeniului de aplicare (Art.7 al Legii nr. 11/2017);
- c) Etapa 3. Identificarea, predicția, evaluarea și atenuarea impactului potențial, această fază corespunde procesului de elaborare a Raportului privind evaluarea strategică de mediu, (Art.8 al Legii nr. 11/2017);
- d) Etapa 4. Activități de consultare, revizuire și post-adopție. (Art.9-12, 14-15 al Legii nr. 11/2017);
- e) Etapa 5. – Emiterea avizului de mediu (Art.9 al Legii nr. 11/2017);

2.2. Procedura de evaluarea prealabilă

(Art.5 alin. (1)) În scopul determinării necesității de efectuare a evaluării strategice de mediu pentru proiectele planurilor și programelor specificate la art. 3 alin. (2) și (3) se efectuează o evaluare prealabilă pe baza criteriilor specificate în anexa nr. 1.

- 50. Pentru evaluarea prealabilă inițiatorul depune **o solicitare oficială** însoțită cu rezultatele evaluării prealabile efectuate pe baza criteriilor specificate în anexa nr.1 la prezenta Lege. Model de solicitare este inclus în Tabelul nr.4 .
- 51. Solicitarea se depune în versiune pe hârtie și la solicitare se va prezenta și versiunea electronică. Solicitarea se depune la Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului.
- 52. Evaluarea strategică de mediu se realizează pentru planurile și programele menționate la alineatele (2), (3) și (4) din articolul 4 ale Protocolul Evaluarea Strategică de Mediu, care pot avea efecte semnificative asupra mediului, inclusiv asupra sănătății.
- 53. Determinarea necesității de efectuare a evaluării strategice de mediu necesită o abordare sistemică/de proces, care nu întotdeauna poate fi limitată doar la o listă pozitivă de acțiuni obligatorii de evaluare strategică de mediu. Importanța acestei etape se datorează funcției sale de selectare care va pune baza unei evaluări strategice de mediu de o calitate bună, economisind resursele financiare și timp.
- 54. Scopul determinării necesității de efectuare a evaluării strategice de mediu constă în identificarea principalelor probleme de mediu, care ar putea afecta cadrul de decizie și defini metodele de evaluare.
- 55. Procesul de determinare a necesității de efectuare a evaluării strategice de mediu pentru planuri și programe este prima etapă din procesul evaluării strategice de mediu și este mult mai complex, decât al unui proiect de activitate economică. Complexitatea se cauzează datorită faptului că planul și programul includ un șir de acțiuni, care au o sferă de influență

mai vastă, sunt ajustate la diferite acte normative și oferă posibilitatea existenței unui șir mai mare de alternative.

56. Determinarea necesității presupune un cerc de întrebări, ce trebuie să fie examinate în timpul evaluării, la fel ca și „profunditatea” sau nivelul de detaliere a informației în timpul examinării fiecărei întrebări în parte. Determinarea necesității este orientată spre asigurarea faptului că Raportul de mediu la evaluarea strategică de mediu să fie focusat și să conțină informație suficientă pe aspectele esențiale examinate în plan sau programă. Totodată, să fie păstrat un echilibru ca acest Raport să nu fie supraîncărcat cu date și informații, mai ales pe aspectele mai puțin esențiale din plan sau program.

57. Evaluarea prealabilă se face doar pentru planurile și programe prevăzute în art. 3 alin. (2) și (3). A se vede în detaliu comentariile la acest articol și aliniatele respective, la pagina 9 și 10 al prezentului ghid.

(Art.5 alin. (2)) Pentru efectuarea evaluării prealabile, inițiatorul, la etapa formulării planului sau programului, prezintă autorității competente următoarele informații:

a) informații despre inițiator:

- denumirea și adresa instituției;
- numele, prenumele, adresa și datele de contact ale reprezentantului autorizat de inițiator;

b) informații privind planul sau programul:

- denumirea planului sau programului;
- fundamentarea necesității de elaborare a planului sau programului;
- principalele aspecte de protecție a mediului, incluse în proiectul planului sau programului;
- principalele direcții și termenul de implementare;
- existența unui cadru pentru proiectele și activitățile enumerate în anexele nr. 1 și 2 la Legea nr. 86/2014 privind evaluarea impactului asupra mediului și pentru care este necesară autorizația;
- impactul posibil semnificativ asupra mediului, inclusiv asupra sănătății populației, ca urmare a implementării planului sau programului;
- termenul de elaborare și metoda de aprobare a planului sau programului;

c) informații privind teritoriul afectat:

- stabilirea teritoriului afectat;
- principalele caracteristici și probleme de mediu din teritoriul afectat.

58. Pentru a se putea parcurge în mod corespunzător această etapă și a se lua decizia în cunoștință de cauză, este necesar ca documentația depusă către autoritatea competentă să fie compusă din două compartimente: **partea descriptivă și partea desenată.**

59. **În Partea descriptivă se include informația specificată în Caseta nr.4:**

Caseta nr. 4. Conținutul informației privind determinarea necesității efectuării evaluării strategice de mediu

SOLICITARE

a) informații despre inițiator

- denumirea și adresa instituției

(Inițiatorul planului /programului – autoritatea publică locală sau centrală, care solicită determinarea necesității, specificând-se denumirea acesteia, adresa juridică, poștală și electronică, datele de contact (numerele de telefon, fax și adresa de email), etc.)

- numele, prenumele, adresa și datele de contact ale reprezentantului autorizat de inițiator;

(Persoana de contact – se va indica numele, prenumele, funcția ocupată, adresa poștală și electronică, numerele de telefon și fax ale persoanei care reprezintă inițiatorul și asigură orice acțiune în legătură cu elaborarea planului sau programului și a procedurii evaluării strategice de mediu.)

b) informații privind planul sau programul

- denumirea planului sau programului;

(Denumirea completă și abrevierea a planului sau programului, după caz. Reamintim, că denumirea nu este un criteriu care ar determina necesitatea efectuării sau neefectuării evaluării strategice de mediu. Sunt supuse evaluării strategice de mediu doar acele planuri și programe care corespund criteriilor prevăzute în Art.3 al Legii nr.11/2017.)

- fundamentarea necesității de elaborare a planului sau programului;

*(Complexul de cercetări și investigații întreprinse ex-ante procesului de inițiere a elaborării proiectului de plan sau program, care argumentează necesitatea inițierii unei politici naționale sau locale **cu scopul stabilirii** unor descrieri și analize a problemelor identificate / existente, identificării obiectivelor aferente problemelor vizate, definirea instrumentelor de soluționare a acestor probleme și impactul așteptat asupra statului și societății. Adițional, trebuie identificate riscurile posibile ale implementării planului sau programului;*

Fundamentarea trebuie să descrie scopul și obiectivele, domeniul de aplicare, principalele caracteristici ale acestuia, viziunile noi, activitățile/acțiunile ce se doresc a fi întreprinse pentru realizarea -planului sau programului.)

- principalele aspecte de protecție a mediului, incluse în proiectul planului sau programului;

(Determinarea necesității este o metodă simplă și structurată pentru identificarea principalelor probleme sau riscuri legate de implementarea planului sau programului.

În contextul identificării aspectelor de mediu la etapa dată se formulează informația ce ar reflecta:

- definirea (identificarea) părților interesate;
- definirea unor propuneri privind mediul (sau a unor aspecte orientative) care vor ghida analiza mai detaliată în procesul de efectuare a evaluării strategice de mediu.)

- principalele direcții și termenul de implementare;

(Descrierea succintă a domeniului de aplicare prevăzut la art.3 alin.1 și caracteristicile principale a intervenției acestuia. Aici se indică dacă acțiunea presupune modificarea planului sau programului, sau elaborarea unui document nou. Trebuie de indicat care este perioada de implementare a planului sau programului.)

- existența unui cadru pentru proiectele și activitățile enumerate în anexele nr. 1 și 2 la Legea nr. 86/2014 privind evaluarea impactului asupra mediului și pentru care este necesară autorizația;

(Aici inițiatorul indică care este baza legislativă și politică pentru elaborarea planului și programului; La fel, inițiatorul trebuie să explice dacă în viitorul plan sau program va fi prevăzut implementarea activității ce cade sub incidența Anexelor nr. 1 și 2 la Legea nr. 86/2014 privind evaluarea impactului asupra mediului;) (adică dacă, în urma planului sau programului, vor fi implementate proiecte care necesită EIA);

- impactul posibil semnificativ asupra mediului, inclusiv asupra sănătății populației, ca urmare a implementării planului sau programului;

(Planurile și programele care sunt susceptibile de a avea efecte semnificative asupra mediului, inclusiv asupra sănătății populației sunt supuse evaluării strategice de mediu. La etapă de determinare a necesității este descris doar impactul susceptibil asupra mediului. Etapa determinării necesității efectuării evaluării strategice de mediu include descrierea potențialelor efecte semnificative asupra mediului ale planurilor și programelor. Ulterior acestei etape, de la caz la caz, se

examinează individual pentru fiecare plan sau program, în vederea determinării dacă poate avea acestea efecte semnificative asupra mediului.)

- termenul de elaborare și metoda de aprobare a planului sau programului:

(Aici se indică perioada completă de la inițiere până la aprobare, ținându-se cont și de perioada dedicată pentru consultări cu publicul și cu autoritățile interesate. Se indică dacă planul sau programul va fi adoptat de Parlament, Guvern sau Consiliu raional sau local..)

c) informații privind teritoriul afectat:

- stabilirea teritoriului afectat:

(În compartimentul dat din evaluarea prealabilă se definește și descrie teritoriul geografic pentru care se va face evaluarea, deci s-ar include descrierea: zonei, localității, regiunii asupra căreia se va desfășura planul sau programul. Teritoriul este descris din mai multe puncte de vedere: administrativ, geografic și elementele de mediu. La fel, trebuie să fie prevăzut dacă planul sau programul va avea impact transfrontalier Harta zonei cu toate elementele ce sunt necesare pentru elaborarea/ implementarea planului sau programului sunt încurajate.)

- principalele caracteristici și probleme de mediu din teritoriul afectat.

(Informația dată, în partea de evaluare, trebuie să prevadă care sunt cele mai mari probleme de mediu din teritoriul unde se va implementa planul sau programul. Problemele de mediu trebuie să facă referință la elementele de mediu (aer, apă, sol, subsol, diversitatea biologică) etc.)

60. **Parte desenată**, trebuie să prezinte amplasarea în spațiu a obiectivelor/proiectelor ce se doresc a fi dezvoltate în viitor, precum și încadrarea față de ariile de protecție specială/ zone protejate/ zone cu regim special, etc.
61. Informația din etapa prealabilă este prezentată de inițiator autorității competente în formă liberă, respectându-se cerințele indicate mai sus. Se recomandă ca informația perfectată pentru etapa prealabilă să nu depășească 10 pagini.

(Art.5 alin. (3)) Autoritatea competentă examinează informația prezentată în termen de 10 zile lucrătoare, desfășoară consultări cu autoritatea din domeniul ocrotirii sănătății, ia în considerare opinia publicului, recepționată în conformitate cu art. 10 alin. (4), și emite avizul de evaluare prealabilă, plasându-l pe pagina sa web oficială în decurs de 5 zile lucrătoare de la data emiterii.

62. Aliniatul dat stabilește procedura de examinare a informației care a fost elaborată de inițiator în vederea determinării necesității de efectuarea a evaluării strategice de mediu.
63. Autoritatea competentă în termen de 10 zile lucrătoare trebuie să examineze informația recepționată ținând cont de două aspecte esențiale: **partea administrativă** a informației prezentată conform solicitărilor (litera a) cu toate liniile și litera b) cu primele 5 (cinci) linii) din Art.5 alin.2 și **partea ce ține de identificarea impactului posibil semnificativ** - informație cerută conform (litera b) ultimele două linii, și litera c) cu ambele linii) din Art.5 alin.2.
64. Respectiv, la **partea administrativă**, autoritatea competentă va stabili dacă informația despre plan sau program indică următoarele:
- planul sau programul sunt orientate spre reglementarea unuia din cele 12 domenii prevăzute de art.3 alin.1 care stabilesc:
 - utilizarea unor suprafețe mici,
 - realizarea la nivel local,
 - prevăd modificări minore ale planurilor și programelor prevăzute la alin.(1);

- stabilesc realizarea proiectelor și activităților enumerate în anexele nr.1 și 2 din Legea nr.86 din 29.05.2014 privind evaluarea impactului asupra mediului.

65. La **partea de identificare a impactului posibil semnificativ**, autoritatea competentă va verifica în baza criteriilor stabilite în Anexa 1 din Legea 11/2017 dacă există potențial impact asupra mediului sau sănătății publicului. În ceea ce privește efectele potențiale și zona care ar putea fi afectată, aceste criterii includ:

- probabilitatea, durata, frecvența și reversibilitatea efectelor;
- natura cumulativă a efectelor;
- magnitudinea și extinderea spațială a efectelor (aria geografică și numărul populației care poate fi afectată);
- riscurile pentru mediu, inclusiv pentru sănătatea populației;
- caracterul transfrontalier al efectelor implementării planului sau programului;
- valoarea și vulnerabilitatea zonei care poate fi afectată din cauza:
 - caracteristicilor naturale sau patrimoniului cultural special;
 - depășirii standardelor de calitate a mediului sau a valorilor-limită;
 - exploatării intensive a solului;
- efectele asupra zonelor sau peisajelor cu un statut de protecție recunoscut la nivel național, comunitar sau internațional.

66. În aplicarea criteriilor prevăzute în Anexa nr.1 de la Legea privind evaluarea strategică de mediu, se recomandă ca autoritatea competentă să adreseze întrebări specifice formulate în contextul planului sau programului în cauză. Tipurile de întrebări recomandate sunt incluse în Tabelul nr.4.

Tabelul nr. 4 Tipuri de întrebări recomandate la etapa de determinarea necesității evaluării impactului asupra mediului.

ÎNTREBĂRI	DA	NU
1. Planul sau programul ar duce la schimbări semnificative în acțiunile, comportamentul sau deciziile persoanelor, întreprinderilor, altor organizații neguvernamentale sau guvernamentale care ar putea duce la:		
a) dezvoltarea infrastructurii și a clădirilor, folosirea terenurilor sau alte schimbări la nivel urban sau rural?		
b) dezvoltarea terenurilor în zonele verzi sau în zonele de conservare a naturii?		
c) un impact negativ sau benefic asupra resurselor de mediu și / sau naturale?		
d) schimbările în consumul de energie al societății și, în special, în combustibili fosili și, prin urmare, în emisiile de dioxid de carbon și alte gaze cu efect de seră?		
e) schimbări ale consumului de alte resurse naturale ale societății (de exemplu, apă, sol, substanțe minerale sau cele agregate)?		
f) modificări ale cantității sau tipului de deșeuri produse (solide, lichide, periculoase) sau poluanților eliberați în apă, sol sau în aer?		
g) modificări ale emisiilor de gaze cu efect de seră provenite din alte surse (de exemplu, metanul provenind de la activitatea zootehnică și de la depozitele de deșeuri)?		
h) schimbări semnificative la comportamentul de călătorie?		
i) impactul asupra oamenilor și a comunităților, de ex. prin creșterea zgomotului, deranjamentelor sau neplăcerilor?		
2. În procesul de elaborarea a planului sau programului s-a luat în considerare planurile sau programele mai detaliate din același sector (atunci când se discută despre o ierarhie verticală) sau planurile și		

programele din alte sectoare la același nivel (un sistem orizontal)?		
3. Prezintă mediul local vreo constrângere asupra dezvoltării zonei geografice acoperite de plan sau program?		
4. Implementează planul sau programul cerințele legale care pot fi racordate la utilizarea resurselor, producerea și managementul deșeurilor sau alte aspecte asociate promovării dezvoltării durabile?		
5. Este scopul planului sau programului de a promova dezvoltarea durabilă? Aceste întrebări pot fi adaptate pentru a se potrivi contextului planului sau programului și naturii anumitor procese administrative. Răspunsul la aceste întrebări poate necesita o discuție scurtă, cu alții specialiști care au cunoștințe despre domeniile menționate mai sus, de ex. deșeuri, transport și ecologie. Este important ca verificarea să nu fie efectuată de o singură persoană care nu înțelege pe deplin interacțiunile potențiale ale planului sau programului cu o gamă largă de date de mediu.		

67. Autoritatea competentă consultă celelalte autorități (autoritatea de sănătate publică și celelalte vizate în tema abordată de plan sau program) având sarcina de a analiza dacă informațiile cuprinse în etapa de determinarea necesității sunt complete.
68. Aplicând prevederile Art. 10 alin. (4), autoritatea competentă efectuează informarea și consultarea publicului identificat. Modul de aplicare al Art. 10 alin. (4) este relatat la capitolul privind consultarea publicului (vezi. Pag. 49)
69. Legea privind evaluarea strategică de mediu prevede implicarea publicului cât mai devreme posibil în procedura evaluării strategice de mediu, precum și acordarea unor intervale de timp suficiente astfel încât publicul să aibă destul timp pentru a studia informațiile referitoare la plan sau program și a-și determina opinia.
70. Atât rezultatele consultărilor cu autoritatea din domeniul sănătății, cât și cu publicul interesat trebuie să fie documentate (întocmite procese verbale și lista participanților), care se păstrează și ulterior se arhivează.
71. În urma examinării informației depuse de inițiator, rezultatelor consultărilor cu autoritatea din domeniul ocrotirii sănătății (procesul verbal al consultărilor) și rezultatele consultărilor cu publicul (procesul verbal al consultărilor), autoritatea competentă ar putea examina trei rezultate posibile:
- a) planul sau programul nu este considerat **a avea efecte semnificative** asupra mediului și, prin urmare, nu este necesară efectuarea evaluării strategice de mediu. Totuși, în astfel de cazuri trebuie să fie păstrată o copie a rezultatelor examinării informației privind determinarea necesității efectuării evaluării strategice de mediu.
 - b) planul sau programul ar putea avea implicații asupra mediului, dar acestea nu sunt susceptibile de a fi semnificative în ceea ce privește criteriile din anexa nr.1 la Legea privind evaluarea strategică de mediu, în special la **partea de identificare a impactului posibil semnificativ** . În acest caz, planul sau programul va face obiectul unei "inspecții de mediu" pentru a determina necesitatea de a întreprinde evaluarea strategică de mediu în timpul viitoarelor revizui / modificări ale planului sau programului.
 - c) Planul sau programul ar putea avea implicații semnificative asupra mediului și natura planului sau programului este de așa fel încât acestea ar trebui evaluate în detaliu și ar trebui să se realizeze o evaluare strategică completă.

72. Pe finalul evaluării rezultatelor posibile, în baza celor menționate mai sus, autoritatea competentă emite **"avizul de evaluare prealabilă"**. Avizul trebuie să fie plasat pe pagina web a autorității competente timp de 5 zile lucrătoare de la data emiterii. Avizul emis este expediat în original inițiatorului, al doilea exemplar se păstrează la autoritatea competentă pentru documentarea procesului. La solicitare versiunea electronică poate fi expediată inițiatorului

(Art.5 alin. (4)) Avizul de evaluare prealabilă se transmite în formă scrisă inițiatorului, care îl plasează pe pagina sa web oficială în decurs de 5 zile lucrătoare de la data recepționării

73. Avizul de evaluare prealabilă, care prezintă rezultatele sarcinilor descrise mai sus, include: 1. Introducere; 2. Scopul planului sau programului; 3. Rezultatele verificării / consultării informației prezentate pentru evaluarea prealabilă și a rezultatelor identificare a impactului posibil semnificativ asupra mediului, dacă este necesar. 4. Orarul și abordarea propusă pentru procesul de evaluare strategică de mediu (dacă o evaluare strategică de mediu este considerată aplicabilă). 5. Persoana de contact pentru comentariile publicului.
74. Dacă în urma evaluării realizate de autoritatea competentă rezultă că planul sau programul nu intră sub incidența Legii 11/2017, aceasta informează inițiatorul că nu este necesară obținerea avizului de mediu și să purceadă la continuarea elaborării respectivului plan sau program.
75. Avizul trebuie să fie plasat pe pagina web a Inițiatorului timp de 5 zile lucrătoare de la data recepționării avizului de evaluare prealabilă.

(Art.5 alin. (5)) În cazul în care se ia decizia de efectuare a evaluării strategice de mediu, inițiatorul asigură realizarea acesteia potrivit cu etapele stabilite, în conformitate cu prevederile prezentei legi.

76. Responsabilitatea de a efectua evaluarea strategică de mediu după emiterea avizului de evaluare strategică de mediu rămâne pe seama inițiatorului. Acesta fiind obligat să respecte etapele prevăzute la Art.6 de Legea 11/2017.

2.3. Procedura determinării domeniului de aplicare

(Art.7 alin. (1)) Pentru planurile și programele specificate la art.3 alin.(1)–(3), în privința cărora a fost luată decizia de efectuare a evaluării strategice de mediu, inițiatorul stabilește proporțiile și gradul de detaliere a informației ce urmează a fi inclusă în raportul privind evaluarea strategică de mediu conform cerințelor indicate în anexa nr.2, ținând cont de specificul planului sau programului.

77. Pentru a facilita desfășurarea procedurii de evaluare strategică de mediu, trebuie să înțelegem datele/indicatorii de mediu care ar putea fi afectate/afecțați de acțiunile-cheie propuse în plan sau program, stabilirea unui cadru pentru identificarea și evaluarea impactului acestor măsurilor asupra calității mediului. Determinarea domeniului de aplicare va asigura că, autoritatea rămâne axată pe aspectele importante și nu pierde resursele pe sarcini inutile.
78. Este important de menționat, că în cadrul etapelor 2 și 3 se efectuează cercetări/evaluări în baza cerințelor stabilite pentru Raportul privind evaluarea strategică de mediu, diferența fiind stabilită doar în proporțiile și gradul de detaliere a informație. Fapt ce îl determină inițiatorul.
79. Definirea domeniului de aplicare a evaluării strategice de mediu este o metodă structurată de identificare a riscurilor sau problemelor cheie de durabilitate aferente planului sau programului în curs de elaborare. Definirea domeniului de aplicare va identifica problemele

de mediu relevante (și de sănătate), care vor fi luate în considerație ulterior în cadrul evaluării strategice de mediu și, de asemenea, (pe cât de posibil) pentru:

- a defini dimensiunea teritorială a evaluării;
- a identifica părțile interesate, ce vor fi implicate;
- a sugera metodele sau întrebările specifice, care va ghida analizele ulterioare în cadrul procesului evaluării strategice de mediu.

80. Definirea domeniului de aplicare este importantă pentru eficiența procesului evaluării strategice de mediu, deoarece acesta va asigura accentul evaluării strategice de mediu doar pe efectele semnificative, care sunt relevante pentru planul sau programul propus.

81. Prevederile din Anexa 2 din Legea 11/2017 sunt cu titlu orientativ, fiecare informație despre plan/program trebuie să fie adaptată la specificul domeniului din care face parte acesta (amenajarea teritoriului și urbanism, agricultură, piscicultură, turism, energie, etc.).

(Art.7 alin. (2)) La determinarea domeniului de aplicare a raportului privind evaluarea strategică de mediu, inițiatorul, în mod obligatoriu, desfășoară consultări cu autoritatea competentă și autoritatea din domeniul ocrotirii sănătății. Rezultatele consultărilor se consemnează într-un proces-verbal care va conține **lista cu informațiile** agreeate reciproc, necesară întocmirii raportului privind evaluarea strategică de mediu și care este parte integrantă a acestuia.

82. Pentru etapa de determinare a domeniului de aplicare se aplică criteriile de determinare a necesității evaluării strategice de mediu pentru planuri și programe stabilite în Anexa nr. 1 la Legea 11/2017, care conține criteriile pentru determinarea efectelor semnificative, potențiale asupra mediului ale planului/programului analizat.

83. Până la definitivarea listei cu informații agreeate necesare întocmirii Raportului privind evaluarea strategică de mediu, inițiatorul direct sau prin intermediul serviciilor oferite de elaborator organizează consultările atât cu autoritatea competentă, cât și cu autoritatea din domeniul sănătății.

84. Scopul acestor consultări este de a identifica care sunt datele și informațiile ce trebuie să fie reflectate în raport, se consultă pe marginea gradului de detaliere a acestor date și informații.

85. Convocarea inițiatorului și autorităților trebuie să se facă într-un termen rezonabil, înainte de data organizării ședinței, pentru a avea timp suficient ca aceștea să convină asupra:

- organizării ședinței/ședințelor de consultare asupra efectelor posibile ale planului sau programului;
- analizei comentariilor și sugestiilor parvenite de la publicul interesat;
- luării deciziei etapei domeniului de aplicare a Raportului privind evaluarea strategică de mediu.

86. Lista cu informațiile agreeate reciproc este part integrantă a Procesului-verbal elaborat în urma consultărilor de determinare a domeniului de aplicare.

(Art.7 alin. (3)) În procesul elaborării raportului privind evaluarea strategică de mediu, autoritatea competentă care consultă inițiatorul la determinarea domeniului de aplicare a raportului poate solicita informații suplimentare de la inițiator.

87. Inițiatorul transmite o solicitare oficială în scris către autoritatea competentă privind examinarea listei cu informații ce ține de determinarea domeniului de aplicare a Raportului privind evaluarea strategică de mediu. Lista de informații se transmite într-un singur exemplar, autorității competente pentru examinare. Un alt exemplar este pus la dispoziția publicului spre consultare la sediul inițiatorului

88. Procesul de consultare este unul continuu, examinarea informațiilor oferă posibilitatea pentru schimb de date și informații cu autoritatea competentă.

(Art.7 alin. (4)) Inițiatorul oferă publicului posibilitatea de a participa la determinarea domeniului de aplicare a raportului privind evaluarea strategică de mediu conform art.10 alin.(4).

89. Legea 11/2017 privind evaluarea strategică de mediu prevede implicarea publicului cât mai devreme în procedura de evaluare strategică, precum și acordarea unor intervale de timp suficiente, astfel încât publicul să aibă destul timp pentru a studia informațiile referitoare la plan sau program și a-și forma o opinie. Publicul poate formula în scris comentarii și propuneri la lista cu informații agreeate reciproc privind determinarea domeniului de aplicare a raportului, conform art. 10 (alin.4), pe care le trimite la adresa inițiatorului și la adresa autorității competente, în termen de 10 zile calendaristice. Comentariile publicului sunt luate în considerare în etapa de determinare a domeniului de aplicare, pentru planurile și programele supuse acestei etape.
90. Anunțurile inițiatorului trebuie să fie publicate pe pagina proprie de internet. În cazul în care inițiatorul planului sau programului nu are pagina proprie de internet, afișarea planului sau programului în format electronic se poate face pe pagina de internet a autorității competente implicată în procedură de evaluare strategică de mediu. Pentru a asigura o informare cât mai largă a publicului despre plan sau program respectiv, este recomandat ca atât anunțul cât și versiunea proiectului planului sau programului să fie pusă la dispoziția publicului și în format pe hârtie la sediul inițiatorului.

(Art.7 alin. (5)) Conținutul-cadru al raportului privind evaluarea strategică de mediu, fără a ține cont de specificul planului sau programului, este prevăzut în anexa nr.2.

91. Anexa nr.2 din Legea 11/2017 privind evaluarea strategică de mediu prevede conținutul cadrului al raportului privind evaluarea strategică de mediu. Conducându-ne de abordarea etapei determinării domeniului de aplicare a evaluării strategice, venim cu un model de structură a informației elaborată de inițiator la etapa de determinare a domeniului de aplicare a evaluării strategice de mediu. A se vedea caseta nr.5. Modelul propus nu este o structură obligatorie a raportului, ci mai degrabă o prezentare generală a conținutului necesar, a cărui structură poate fi modificată pentru a se potrivi contextului unui proces specific ESM.

Caseta nr. 5 Model de structură pentru informația elaborată la etapa de determinare a domeniului de aplicare a evaluării strategice de mediu

1. Scopul elaborării listei de informații pentru definirea domeniului de acoperire:

Scopul elaborării acestei liste cu informații este facilitarea etapei de determinare a domeniului de aplicare a evaluării strategice de mediu pentru plan sau program.

Definirea domeniului de acoperire a evaluării strategice de mediu pentru plan sau program cuprinde câteva activități:

Analiza preliminară a situației de mediu (situația inițială) a țării/zonelor/regiunii

- identificarea obiectivelor politicii de mediu (și de sănătate publică) relevante pentru elaborarea și implementarea planului sau programului
- identificarea problemelor de mediu (și de sănătate publică) primordiale relevante pentru elaborarea și implementarea planului sau programului
- consultații cu părțile interesate

2. Descrierea conținutului și a obiectivelor principale din plan sau program și a conexiunilor acestuia cu alte planuri și programe:

Scopul acestei secțiuni este descrierea componentelor cheie ale planului sau programului, oferirea informațiilor cu privire la obiectivele sale, procesul de planificare și problemele cheie sau soluțiile alternative de planificare examinate.

Secțiunile de mai jos oferă informații de fond importante:

Inițiatorul planului sau programului și organizarea planificării

Detaliile despre inițiatorul planului sau programului – de ex., cine pune în aplicare Planul

sau programul, ce Direcție este responsabilă pentru implementarea acestuia.

Detalii despre organizarea planificării – numele, cine este responsabil de procesul de elaborare a planului sau programului, care este titlul oficial al proiectului, etc.

Aproximativ 0,5 pagini

Conținutul Planului

Descrierea argumentării necesității elaborării/actualizării planului sau programului, schița planului sau programului, cuprinsul, descrierea caracterului planului sau programului. Explicarea problemelor pe care le va aborda planul sau programul (care vor fi diferențele principale la compararea cu planului sau programul anterior).

Imaginea de ansamblu a alternativelor de planificare luate în considerație (dacă au fost deja elaborate)

Aproximativ 2 pagini + 1-2 ilustrații grafice (de ex., harta teritoriului delimitat, cele mai importante schimbări planificate de utilizare a teritoriului sau domeniile de dezvoltare noi luate în considerație)

Procesul de planificare

Descrierea etapelor principale și perioadelor de elaborare a planului sau programului, inclusiv graficul concret.

Informație despre procedura formală a aprobării a planului sau programului – când, cum, care este autoritatea care îl va aproba, etc.

Aproximativ 0,5 – 1 pagini

Alte planuri sau programe relevante

Se vor identifica informații despre alte planuri și programe care trebuie să fie luate în considerație pe parcursul elaborării și implementării planului sau programului ce este în proces de elaborare (de ex., planurile regionale, planurile naționale/regionale privind transportul, planul național privind managementul deșeurilor, și altele). Se enumeră doar lista documentelor relevante cu o descriere succintă de ce acest document concret este important (de ex., acesta impune restricții asupra dezvoltării teritoriale, acesta descrie obiectivele pentru planificarea locală, etc.)

Aproximativ 0,5-1 pagini

3. Starea componentelor de mediu

Această secțiune oferă o descriere generală a situației de bază a mediului, adică, sumează rezultatele analizelor preliminare ale aspectelor relevante ale situației curente de mediu, inclusiv sănătatea publică, și evoluția posibilă, în caz că planul sau programul nu va fi implementat.

În baza analizei informațiilor disponibile din surse deschise de date de mediu și consultații preliminare cu părțile interesate selectate, descrierea de bază este structurată împreună cu componentele principale de mediu.

• Aerul

Sursele principale de emisie

Situația privind calitatea aerului – principalii poluanți, volumele de concentrare, ce depășesc limitele legale ...

Aproximativ 2-5 pagini

• Apa

Calitatea apelor de suprafață și a apelor subterane

Aprovizionarea cu apă

Producerea și tratarea apelor reziduale

Inundațiile etc

Aproximativ 2-5 pagini

• Terenul și solul

Harta de utilizare a terenurilor și descrierea acestora, problemele și tendințele principale

Problemele principale relevante utilizării terenului (conflicte, lipsa terenului pentru anumite tipuri de dezvoltare, etc.);

Eroziunea solului;
Alunecări de teren;
Contaminarea, etc.

Aproximativ 2-5 pagini

- **Deșeuri solide**

Producerea deșeurilor din resursele principale (de ex., deșeuri miniere, deșeuri menajere, deșeuri industriale, etc.), principalele tendințe din anii trecuți;
Capacitățile și perspectivele existente de tratare a deșeurilor , etc.

Aproximativ 2-5 pagini

- **Natura și biodiversitatea**

Domeniile importante de biodiversitate ;
Teritoriile protejate;
Speciile principale, etc.

Aproximativ 2-5 pagini

- **Sănătatea publică**

Baza și tendințele demografice și epidemiologice (în perspectiva a 7-10 ani);
Factorii cheie ce influențează sănătatea publică în țară;
Infrastructura și tendințele sănătății publice, etc.

Aproximativ 2-5 pagini

- **Situația și tendințele socio-economice**

Oportunități de angajare în câmpul muncii, șomajul, migrația forței de muncă;
Venituri și cheltuieli;
Infrastructura socială;

Aproximativ 2-5 pagini

- **Patrimoniul cultural**

Patrimoniul tangibil;
Patrimoniul netangibil

Aproximativ 2-5 pagini

- **Alte probleme**

Alte probleme importante ce nu au fost descrise mai sus

Pentru fiecare componentă de mai sus se va elabora o descriere succintă (2-5 pagini) a situației din țară / zonă/regiune. Analiza va fi consolidată prin utilizarea datelor disponibile și a datelor vizuale (grafice, hărți, statistici), dacă este necesar. Aceasta se va elabora în baza următoarelor întrebări de reper:

1. *Care este tendința generală (de ex., în ultimii 5-10 ani) pentru un factor anumit (indicator, temă)?*
2. *Domeniul de acoperire geografică a tendinței, domeniilor care au fost afectate de către acest factor?*
3. *Ce teritorii ar putea fi afectate în viitor?*
4. *Poate tendința dată să afecteze domeniile de importanță specifică (de ex., ariile protejate)?*
5. *Care este importanța relativă a tendinței într-un teritoriu determinat (important, foarte important, critic de important...)?*
6. *Sunt efectele cauzate de tendințe pozitive sau negative?*
7. *Sunt efectele cauzate de tendință reversibile sau ireversibile?*
8. *Există vreun factor (indicator, temă) stabilit pentru politica țintită sau o valoare limită în legislație, etc.?*
9. *Care este relația dintre tendința curentă și această țintă?*

Analiza va avea scopul să stabilească forțele promotorii din spatele fiecărei tendințe problematice identificate într-un teritoriu determinat (de ex., care este cauza concentrației mari de particule de praf din aer sau care sunt factorii responsabili pentru contaminarea apei în fântănele din zonele rurale). De asemenea, se va sublinia care din aceste forțe promotorii pot fi influențate de elaborarea și implementarea planului sau programului.

Recomandăm: La pregătirea analizei pentru componentele individuale de mediu, să fie organizate consultări /atelier de definire a domeniului de acoperire a evaluării strategice. Acestea pot fi incluse într-un tabel – vezi mai jos, care se completează cu problemele identificate de participanții la consultare/atelier.

În concluzie, cu privire la fiecare secțiune de mai sus (de ex., aer, apă, etc.), se va prezenta identificarea necesității pentru o analiză ulterioară – adică, aceasta va specifica dacă o anumită problemă/temă/chestiune trebuie să fie analizată în detalii (cu mai multe date) la următoarele etape ale evaluării strategice de mediu și să fie sugerate consultații suplimentare și surse de date, dacă este necesar (de ex., necesitatea consultării cu o instituție specifică sau necesitatea datelor de la o publicație sau bază de date specifică).

4. Obiectivele politicii de mediu

Această secțiune oferă informații cu privire la obiectivele existente relevante de mediu, inclusiv de sănătate, stabilite la nivel internațional, național sau altele, care sunt relevante pentru plan sau program.

În baza analizei preliminare și a consultațiilor cu planificatorii și alte părți interesate, următoarele documente strategice relevante pentru elaborarea și evaluarea planului sau programului au fost identificate:

- **Documentele strategice relevante**

Se enumeră documentele principale care trebuie să fie respectate de către planul sau programul (de ex., documentele regionale de planificare a spațiului, planuri privind infrastructura națională de gestionare a deșeurilor) și descrierile lor succinte (inclusiv descrierea de ce ele sunt importante pentru procesul de planificare al planului sau programului).

- **Obiectivele politicii de mediu și a sănătății publice**

Pentru fiecare componentă cheie (de ex., aer, apă, sănătate publică, etc.), se enumeră obiectivele/sarcinile/țintele din documentele strategice oficiale cu privire la politica de mediu/sănătate (de ex., strategia privind protecția mediului, strategia de gestionare a deșeurilor, politica de protecție a apelor, și altele). Vedeți modelul de tabel nr.1 și 2

Model de Tabel nr.1.

Obiective	Relevanța cu planul sau programul	Notițe
Apă		
1....	+	
2....	-	
Aer	-	
....	+	
....	-	
...		
Sănătate		
	-	
Aspecte socio-economice		

Model de Tabel nr.2.

Obiectivul documentului strategic național	Obiectivele strategice ale zonei pentru care se elaborarea planul sau programul	Obiectivele din plan sau program	Notițele de corespundere

5. Analiza părților interesate

Această secțiune oferă informații despre părțile interesate identificate în cadrul etapei de

determinare a necesității de efectuare a evaluării strategice de mediu pentru planuri sau programe.

Părțile interesate enumerate vor fi abordate și invitate să participe în activități de consultare cu părțile interesate și să comenteze pe marginea rezultatelor produse de experții evaluării strategice de mediu.

Se enumeră părțile interesate cheie pentru evaluarea strategică de mediu pentru planul sau programul concret – inclusiv grupurile vulnerabile și autoritățile publice afectate;

Identificarea principalelor interese și îngrijorări ale părților interesate se face, de regulă, în baza analizei din oficiu a experților și consultațiilor cu privire la determinarea domeniului de aplicare a evaluării strategice de mediu)

Lista elaborată se folosește și pentru a perfecta lista invitațiilor la următorul atelier de lucru în cadrul de evaluare strategică de mediu. Vedeți modelul de tabel nr.3

Model de Tabel nr.3.

Partea interesată (instituția/reprezentantul) exemple	interesul/îngrijorarea
<i>Consiliul raional</i>	<i>Oferă aprobarea finală a Planului sau programului</i>
<i>ONG X.Y.</i>	<i>Se opune zonei industriale.</i>
<i>Institutul național de sănătate</i>	<i>Deține date despre calitatea aerului în zonă</i>

6. Problemele principale de mediu

Următoarea secțiune identifică principalele probleme de mediu, inclusiv de sănătate, care sunt relevante pentru plan sau program și care vor fi ulterior soluționate la următoarele etape ale procesului de evaluare strategică de mediu.

Identificarea problemelor primordiale se bazează pe analiza preliminară a situației mediului într-un teritoriu determinat și pe contribuțiile obținute din consultările anterioare cu părțile interesate selectate. De asemenea, se vor lua în considerație obiectivele politicii existente de mediu relevante pentru contextul elaborării planului sau programului.

Tabelul de mai jos oferă o privire generală asupra problemelor primordiale. Vedeți modelul de tabel nr.4

(Tabelul poate fi modificat/îmbunătățit pe parcursul procedurii de definire a domeniului de aplicare)

Model de Tabel nr.4.

Aspectele de mediu și sanătate identificate	Îngrijorările și problemele specifice	Zonele geografice de îngrijorare	Legăturile probabile cu planul sau programul
Sanătatea publică			
Biotiversitatea			
Aer			
Apa			
Managementul de deșeuri			
Solul/terenuri			

Evaluarea riscurilor cumulative (În e baza rezultatelor evaluării de mai sus, se pregătiți o analiză a impactului cumulativ potențial asupra componentelor de mediu identificate). Vedeți modelul de tabel nr.5 (pentru fiecare component de mediu identificat se pregătește un tabel.

Model de Tabel nr.5.

Componentul de mediu	Calitatea aerului	
Componente identificate din plan sau program cu impact semnificativ asupra mediului	Impactul cumulativ posibil	Alternative și măsuri de atenuare și îmbunătățire pentru a fi examinate
Apă		
Deșeurii		
....		
Sănătatea		

7. Recomandări preliminare

În această secțiune se discută conflictele potențiale și impacturile negative ce rezultă din implementarea planului sau programului, precum și se formulează recomandările preliminare pentru prevenirea, reducerea sau atenuarea oricăror efecte adverse semnificative asupra mediului.

8. Identificarea necesităților pentru analizele și consultările ulterioare

Acest capitol prezintă rezumatul necesităților identificate pentru analizele ulterioare și propunerile formulate pentru consultațiile ulterioare. Informațiile lipsă și lacunele din date sunt confirmate pentru a facilita activitatea analitică ulterioară și procesul constituțional al evaluării strategice de mediu.

9. Identificarea impactului transfrontalier semnificativ asupra mediului

Nu se așteaptă careva impacturi transfrontaliere semnificative, sau se așteaptă și care este acesta

10. Anexe și materiale de suport (de ex.,hărți)

Hărți

Procese verbale ale ședințelor consultative

(Art.7 alin. (6)) Lista cu informațiile agreeate reciproc, care trebuie inclusă în raportul privind evaluarea strategică de mediu, se ia în considerare de către inițiator la întocmirea caietului de sarcini pentru elaboratorul raportului.

92. Răspunsul oficial al autorității competente referitor la rezultatele etapei de determinare a domeniului de aplicare se transmite inițiatorului, în termen rezonabil de la primirea solicitării. La perfectarea acestui răspuns se i-au în considerație, obligatoriu, rezultatele consultării publicului și consultării celorlalte autorități.

93. Toate informațiile agreeate de către autorități și opinia publicului trebuie să fie înscrise în caietul de sarcini pentru elaborarea Raportului de evaluare strategică de mediu. Cerințele privind caietul de sarcini a se vedea la pct. 44. În cazul în care, caietul de sarcini a fost

elaborat la etapele inițiale (conform Art.6 al Legii 11/2017), inițiatorul trebuie să ajusteze acest caiet de sarcini conform recomandărilor/propunerilor din scrisoarea autorității competente emisă la etapa de determinare a domeniului de aplicare a Raportului privind evaluarea strategică de mediu.

94. Planul sau programul pentru care nu este necesară evaluării strategice de mediu, ca urmare a etapei de determinare a domeniului de aplicare, pot fi supuse adoptării, de către inițiatorul planului sau programului, fără a mai fi obligatoriu avizul de mediu. În aceste cazuri, autoritatea competentă înștiințează inițiatorul în scris despre faptul că nu se emite aviz de mediu pentru plan sau program, respectiv și că acesta poate înainta planul sau programul spre aprobare, conform procedurii stabilite de legislația în vigoare pentru aprobarea/adoptarea acestor categorii de documente de politici. Și în acest caz decizia se motivează.

2.4. Elaborarea Raportului privind evaluarea strategică de mediu

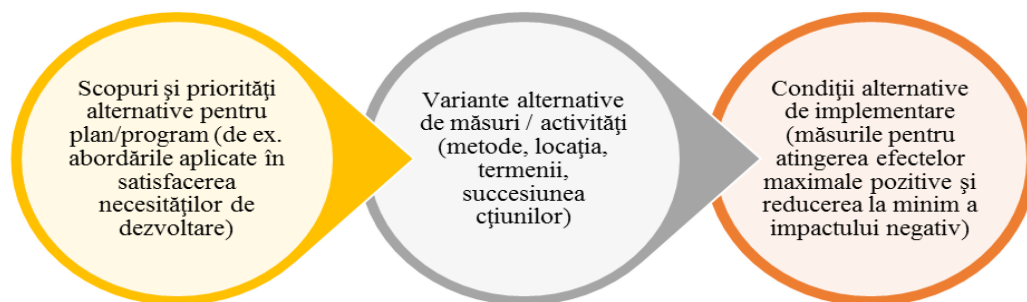
(Art.8 alin. (1)) Elaborarea raportului privind evaluarea strategică de mediu se bazează pe informațiile agreeate reciproc, identificate în procesul de determinare a domeniului de aplicare a acestuia. Raportul privind evaluarea strategică de mediu identifică, descrie și evaluează posibilele efecte semnificative asupra mediului, inclusiv asupra sănătății populației, pe care le poate avea implementarea planului sau programului, precum și alternativele rezonabile, ținând cont de obiectivele și suprafața geografică acoperită de plan sau program.

95. Raportul privind evaluarea strategică de mediu este un instrument important pentru integrarea considerațiilor de mediu în procesul de pregătire și aprobare/adoptare a planului sau programului, deoarece asigură ca efectele semnificative asupra mediului, identificate, descrise și evaluate sunt luate în considerare în cadrul elaborării planului sau programului. Elaborarea raportului privind evaluarea strategică de mediu și integrarea considerațiilor de mediu în pregătirea și aprobarea/adoptarea planului sau programului constituie un proces interactiv care contribuie la găsirea soluțiilor durabile în luarea deciziilor.
96. La etapa de elaborare a Raportului privind evaluarea strategică de mediu se trece doar când este finalizată etapa de determinare a domeniului de aplicare și autoritatea competentă emite răspunsul oficial în acest sens.
97. Etapă elaborării Raportului privind evaluarea strategică obligatoriu, include consultări cu autoritățile publice implicate, cu societatea civilă, și dacă este necesar informarea și consultarea transfrontalieră.
98. În Raportul privind evaluarea strategică de mediu trebuie să fie identificate, descrise și evaluate potențialele efecte semnificative asupra mediului ce pot să se dezvolte în timpul implementării planului sau programului, la fel sunt incorporate și alternativele rezonabile. Raportul elaborat va fi utilizat în procesul adoptării/aprobării planului sau programului. În cadrul acestei etape are loc:
- a) definitivarea proiectului planului sau programului; și
 - b) elaborarea raportului privind evaluarea strategică de mediu;
99. Este foarte important de reținut că atât definitivarea proiectului planului sau programului, cât și elaborarea raportului se realizează simultan, pe măsură ce se definitivează proiectul având loc și evaluarea strategică de mediu. Astfel, evaluarea strategică de mediu se desfășoară în timpul pregătirii planului sau programului, înainte de adoptarea sau supunerea acestuia unei proceduri de aprobare/adoptare, și se finalizează prin raportul de

evaluare strategică de mediu. Ca atare, efectuarea evaluării strategice de mediu concomitent cu definitivarea planului sau programului este una dintre cerințele esențiale ale Legii 11/2017.

100. De exemplu, dacă evaluarea strategică de mediu identifică zone din plan sau program în care efectele asupra mediului sunt semnificative și nu se înscriu în obiectivele de mediu ale zonei, planul sau programul trebuie modificat astfel, încât să se asigure înscrierea planului sau programului în obiectivele de mediu ale zonei respective. Cu alte cuvinte, în cazul în care evaluarea stretegică de mediu relevă că alternativa planului sau programului studiată poate avea efecte semnificative asupra mediului, atunci trebuie analizată o altă alternativă, care să nu aducă atingere mediului și să se înscrie în obiectivele de mediu identificate.
101. Un lucru esențial ce trebuie realizat în timpul elaborării raportului privind evaluarea strategică de mediu este ca, pornind de la starea actuală a mediului și a sănătății populației din zona în care se presupune a fi implementat planul sau programul, să se realizeze o prognoză a stării mediului și a sănătății populației în lipsa implementării planului sau programului respectiv (așa-numita alternativă „0”). Subliniem, că este obligatoriu ca alternativa „0” să fie realizată. Ea reprezintă unul din criteriile pe baza căruia se evaluează efectele implementării planului sau programului propus. Este important să precizăm că această alternativă reprezintă punctul de plecare pentru orice discuție privind modelarea conținutului planului sau programului în discuție și elaborarea raportului privind evaluarea strategică de mediu.
102. Toate ipotezele studiate și concluziile trase pe parcursul etapei de determinare a domeniului de aplicare a raportului privind evaluarea strategică de mediu (Art.7 din Legea 11/2017) trebuie să se regăsească în Raportul privind evaluarea strategică de mediu.
103. Pentru a putea determina care este cea mai bună modalitate, din punct de vedere al protecției mediului, de realizare a obiectivelor specifice avute în vedere la elaborarea planului sau programului, este necesar ca inițiatorul să proiecteze/să elaboreze mai multe alternative ale acestuia (inclusive alternativa „0”). În elaborarea alternativelor, inițiatorul are obligația de a lua în considerare, de asemenea, modul în care se îndeplinesc obiectivele de mediu și respectarea condițiilor de protecția mediului.
104. În delimitarea „alternativei rezonabile”, un prim criteriu îl constituie obiectivele planului sau programului și aria geografică a acestuia. Al doilea criteriu este acela al „realității” alternativelor.
105. Conform primului criteriu – obiectivele planului sau programului și aria geografică - se poate discuta despre alternative de plan sau program sau despre alternative diferite în cadrul unui plan sau program. În practică, de obicei, se evaluează diferite alternative în cadrul unui plan sau program (de exemplu, diferite moduri de eliminare a deșeurilor în cadrul unui plan de management al deșeurilor sau diferite modalități de dezvoltare a unei zone în cadrul unui plan de utilizare a terenurilor). Așadar, o alternativă constituie un mod diferit de îndeplinire a obiectivelor planului sau programului.
106. Cel de al doilea criteriu – al „realității” – înseamnă că alternativele propuse a fi studiate trebuie să corespundă realității, adică ele trebuie să țină cont de condițiile reale, existente „pe teren”, de situația de fapt prezentă.
107. Varianțele alternative care pot fi examinate în procesul de elaborare a planului sau programului sunt indicate în figura nr.2

Figura nr.2. Gruparea alternativelor pentru examinare

108. De asemenea, alternativele prezentate trebuie să fie în competența materială și teritorială a inițiatorului de plan sau program. Motivul studierii alternativelor este acela de a găsi modalități de reducere sau de evitare a efectelor semnificative adverse asupra mediului care pot fi generate de implementarea planului sau programului.

109. În continuare inițiatorul testează corelarea între obiectivele planului sau programului cu acelea obiective ale evaluării strategice de mediu, în vederea identificării potențialului sinergic. Informația dată ajută, în realizarea opțiunilor planului sau programului, și în unele cazuri chiar îmbunătățirea obiectivelor planului sau programului. Astfel, scopul de testare a obiectivelor planului sau programului împotriva obiectivelor evaluării strategice de mediu este de a **asigura ca obiectivele generale ale programului sau planului sunt în concordanță cu obiectivele evaluării strategice de mediu și furnizează un cadru corespunzător pentru formularea opiniei asupra planului sau programului.**

110. Motivul studierii alternativelor este acela de a găsi modalități de reducere sau de evitare a efectelor semnificative adverse asupra mediului, care pot fi generate de implementarea planului sau programului.

111. O etapă importantă în elaborarea raportului privind evaluarea strategică de mediu este cea de **identificare a efectelor de mediu**. Scopul acestei etape este de a prezice și evalua efectele propunerii și alternativele principale. Deseori, propunerile pentru planuri/programe, și efectele acestora asupra mediului sunt dificil de localizat/identificat în timp și spațiu, mediate de factorii externi. Pentru identificarea efectelor de mediu se utilizează următoarele metode:

- metode bazate pe indicatori pot indica "direcția mișcării" a unui impact, de ex. accentuarea diminuării habitatului, reducerea volumelor de deșeurilor nocive.
- metode bazate pe proiecție folosite pentru a face față incertitudinilor include evaluarea trendurilor și dezvoltarea scenariilor potențiale. Pentru planurile sau programele ce inițiază anumite proiecte, impactele de mediu sunt mai ușor de identificat și prezise.
- metodele evaluării impactului asupra mediului folosite pentru evaluarea strategică de mediu, respectiv cu ajustările de rigoare, includ: matricele de impact, sistemul geografic informațional (GIS) și compararea evaluării riscurilor.

112. În asemenea cazuri, nici o metodă nu poate fi suficient de eficientă pentru a acoperi potențialul impact. Identificarea potențialului impact sau efect asupra mediului include:

- identificarea schimbărilor a stării inițiale a mediului ce sunt presupuse că vor apărea în procesul de implementare a planului sau programului, incluzând și alternativele. Acestea pot fi

comparate între ele, cu alternativa "*a nu face nimic*" (*fără program sau plan*) și cu obiectivele privind evaluarea strategică de mediu.

- descrierea acestor schimbări în importanța termenilor, scara lor geografică, și perioada în care ele vor decurge, indiferent dacă efectele sunt permanente sau temporale, pozitive sau negative, probabile sau puțin probabile, frecvente sau rare, indiferent dacă ele sunt secundare, cumulative și/sau sinergetice.

113. Evaluarea alternativelor nu trebuie să fie exprimată în termeni exacți sau cantitativi. Acestea pot fi exprimate în termeni înțeleși așa ca "*devenind mai bune sau mai rele*" sau o scară de la ++ (foarte pozitiv) până la -- (foarte negativ). Așa dar, calitative nu înseamnă "*ghicite*". Prognozele trebuie susținute cu probe, așa ca referințele la cercetări, discuții sau consultări, care vor ajuta realizării evaluării strategice de mediu pentru a ajunge la concluziile necesare. Raportul privind evaluarea strategică de mediu trebuie să documenteze orice incertitudine sau limitare a informației fundamentale pentru prognozele calitative și cantitative.

114. În cazul în care pentru proiectele economice ce reiese din planul sau programul respectiv, trebuie să fie efectuată evaluarea impactului asupra mediului, conform Legii 86/2014 privind evaluarea impactului asupra mediului, este preferabil ca Documentația privind evaluarea impactului asupra mediului să se bazeze pe informațiile de cercetări efectuate pentru evaluarea strategică de mediu. Dar nu întotdeauna aceasta este convenabil sau chiar posibil, ca informația și datele să fie furnizate la acel nivel de detaliere necesare pentru procedura evaluării impactului asupra mediului pentru proiectele ce iese din plan sau program. Ceea ce ar însemna că evaluarea impactului asupra mediului necesită detalierea informației și datelor cât mai mult posibil.

115. Evaluarea efectelor include *formarea opiniei* asupra faptului, dacă efectele prognozate sunt sau nu importante pentru mediu. Pentru determinarea importanței potențialului impact (ce pot fi atenuate) se aplică metoda evaluării comparative a *criteriilor și obiectivelor de mediu (prestabilite în politicile de mediu)*. Un astfel de exercițiu permite celor ce decid asupra planului sau programului să ia în considerație dacă proiectul de document propus este în concordanță cu aspectele de mediu. Dacă este posibil, poate fi schițat *bilanțul* efectelor pozitive și celor negative (*în format financiar sau narativ*) prin prezentarea diferitor domenii de interese. Abordarea dată va permite ilustrarea spectrului incertitudinilor (*cazul cel mai bun/rău*). Dacă opțiunile majore și rezultatele de bază pentru planul/programul sunt luate în considerare de inițiator, atunci poate fi utilizată analiza sensibilității. (Analiza de sensibilitate reprezintă punctul de plecare al analizei riscurilor proiectului și riscurilor majore care trebuie luate în considerare de toate părțile implicate, fie beneficiari, finanțatori sau chiar grupuri țintă). O astfel de analiză va permite testarea consecințelor schimbărilor prognozate și justificarea efectuării evaluarea strategică de mediu. În procesul evaluării alternativelor, exercițiul poate fi efectuat pe baza judecatii experților sau prin compararea cazurilor cu acțiuni similare.

116. Obligația de a identifica, descrie și evalua alternativele posibile/viabile trebuie văzută în contextul îndeplinirii obiectivului prevăzut la art.1 al Legii 11/2017 – acela de a asigura ca efectele implementării planului sau programului asupra mediului sunt luate în considerare în timpul pregătirii/elaborării acestuia, **adică înainte adoptării lui.**

(Art.8 alin. (2)) Raportul privind evaluarea strategică de mediu, elaborat conform prevederilor alin. (1), trebuie să conțină informații corelate cu cunoștințele și metodele de evaluare existente, cu conținutul și gradul de detaliere ale planului sau programului, cu stadiul acestuia în procesul de luare a deciziei. Pentru a evita dublarea evaluării strategice de mediu, rezultatele evaluării pentru planurile și programele elaborate la nivel național trebuie să fie luate în considerare la evaluarea strategică de mediu a planurilor și programelor elaborate la nivel local, și invers.

117. Expresia „conținutul și nivelul de detaliere al planului sau programului” înseamnă că, în cazul unui plan sau program de nivel național, raportul privind evaluarea strategică de mediu pentru acesta poate să nu conțină informații sau analize foarte detaliate, însă un grad mai mare de detaliere este necesar pentru raportul privind evaluarea strategică de mediu al unui plan sau program de la un nivel ierarhic inferior, care el însuși conține mai multe detalii. Așadar, raportul privind evaluarea strategică de mediu pentru un plan sau program național poate să nu analizeze efectele planului sau programului asupra, de exemplu, fiecărui ecosistem acvatic din țară însă, raportul privind evaluarea strategică de mediu pentru un plan de urbanism trebuie să cuprindă și efectele planului asupra râurilor sau altor cursuri de apă din sau de lângă localitatea respectivă.

118. Informațiile privind relațiile cu alte planuri și programe relevante plasează planul sau programul într-un context mai larg: informațiile pot fi, de exemplu, legate de stadiul planului sau programului în procesul de luare a deciziilor sau de contribuția acestuia, împreună cu alte planuri sau programe, la modificarea condițiilor de mediu într-o anumită zonă. Astfel, planurile sau programele relevante pot fi cele situate la niveluri ierarhice superioare (din care face parte și planul sau programul vizat) sau cele elaborate pentru alte sectoare de activitate, dar care afectează aceeași zonă sau zone adiacente/vecine.

119. Alinatul dat scoate în evidență necesitatea de raționalizare a muncii de colectare și de prelucrare a informațiilor în sensul că, informațiile relevante **(care pot include atât analize cât și date)**, deja disponibile din alte surse pot fi folosite în compilarea unui raport privind evaluarea strategică de mediu. Acest lucru este evident în cazul planurilor și programelor care fac parte dintr-o ierarhie, evitându-se astfel duplicarea evaluării strategice de mediu.

120. Prin urmare, se pot folosi informații de mediu (analize și date) conținute într-un raport privind evaluarea strategică de mediu pentru un plan sau program la nivel regional, în elaborarea unui raport privind evaluarea strategică de mediu pentru un plan la nivel local.

121. Informațiile obținute în evaluarea de mediu pentru un plan sau program dintr-un sector (de ex., din implementarea unui plan sau program din sectorul „calitatea apei”) pot fi folosite în evaluarea strategică de mediu pentru un plan sau program din alt sector (managementul deșeurilor, amenajarea teritoriului).

(Art.8 alin. (3)) Pentru furnizarea informațiilor prevăzute în anexa nr. 2 pot fi utilizate informațiile disponibile privind impactul asupra mediului al planurilor și programelor, care au fost obținute la alte niveluri de luare a deciziilor sau din alte acte normative.

122. În procesul elaborării raportului privind evaluarea strategică de mediu este important procesul de colectare și de prelucrare a informațiilor. Dacă informația se preia din alte documente de evaluare de mediu, se face referință la aceste documente, indicându-se și adresa de Internet.

(Art.8 alin. (4)) La întocmirea raportului privind evaluarea strategică de mediu inițiatorul stabilește autoritățile administrației publice cu care se vor efectua consultări asupra raportului și asupra planului sau programului și care, în virtutea responsabilităților specifice, pot fi interesate de impactul asupra mediului care va avea loc ca urmare a implementării planului sau programului respectiv.

123. Inițiatorul stabilește autoritățile publice ce trebuie să fie implicate în procesul elaborării raportului privind evaluarea strategică de mediu. În această listă trebuie să fie incluse:

- autoritățile competente de mediu, care au sarcina:
 - de a supraveghea includerea obiectivelor de mediu în raportul privind evaluarea strategică de mediu;
 - de a furniza informațiile de mediu deținute;
 - de a atrage atenția asupra aspectelor sensibile ce trebuie luate în considerare la elaborarea planului sau programului și a alternativelor acestuia, precum și a celor care trebuie evaluate în raportul privind evaluarea strategică de mediu;
- autoritățile de sănătate, care au sarcina:
 - de a urmări integrarea aspectelor privind sănătatea populației în dezvoltarea planului sau programului, astfel încât să se reducă potențialul impact asupra sănătății populației;
 - de a furniza date statistice, alte informații privind starea sănătății populației, relevante pentru definitivarea planului sau programului discutat,
 - de a avea o contribuție substanțială la derularea acestei etape, din perspectiva priorităților privind sănătatea populației;
- alte autorități interesate de efectele implementării planului sau programului, cum sunt, de exemplu: din domeniul transportului, al afacerilor interne, industriei și energiei, etc.
- autoritățile identificate ce sunt interesate de efectele implementării planului sau programului;

124. Lista autorităților identificate de inițiator, denumirea acestora și datele de contact poate fi aceeași ce a fost stabilită la etapa de determinare a domeniului de aplicare (conform Art.7 alin.2) sau poate fi extinsă/ajustată

125. Toate aceste autorități trebuie, pe lângă a furniza informațiile de care dispun și care sunt relevante pentru elaborarea planului sau programului, să colaboreze activ la dezvoltarea planului sau programului în cauză și a alternativelor acestuia.

126. Inițiatorul planului sau programului este responsabil de menținerea comunicării cu autoritățile identificate, stabilește data și locul primei reuniuni a acestora (datele ședințelor ulterioare se stabilesc de comun acord), prezintă versiunile planului sau programului și urmărește definitivarea acestuia pe parcursul tuturor reuniunilor, ținând cont de informațiile/comentariile/opiniile primite de la celelalte autorități, experți, persoane atestate;

(Art.8 alin. (5)) Inițiatorul plasează proiectul planului sau programului și raportul privind evaluarea strategică de mediu pe pagina sa web oficială și informează cu privire la termenele de prezentare a obiecțiilor și propunerilor pe marginea documentelor menționate, precum și cu privire la desfășurarea consultărilor, în conformitate cu cerințele Legii nr. 239/2008 privind transparența în procesul decizional.

127. Acesta este punctul de plecare pentru consultările cu publicul. După identificarea alternativei finale a planului sau programului și realizarea raportului privind evaluarea strategică de mediu, inițiatorul trebuie să pună la dispoziția publicului atât proiectul de plan sau program, cât și raportul privind evaluarea strategică de mediu.

128. Publicul identificat conform prevederilor art. 4 alin. 5 al legii 11/2017 are dreptul să-și exprime opinia față de aceste documente. Inițiatorul este obligat să analizeze comentariile publicului (inclusiv din punct de vedere al efectelor asupra mediului ale propunerilor făcute), iar în cazul în care acestea sunt justificate să modifice planul sau programul în consecință, și să prezinte în raportul privind evaluarea strategică de mediu modul de identificare, descriere și evaluare a efectelor asupra mediului determinate de modificarea planului sau programului.

2.5. Consultarea raportului privind evaluarea strategică de mediu cu autoritățile publice, cu publicul interesat și, după caz, desfășurarea consultărilor transfrontaliere

(Art.9 alin. (1)) Inițiatorul prezintă proiectul planului sau programului și raportul privind evaluarea strategică de mediu pentru a fi examinate de către:

- a) autoritatea competentă și autoritatea administrației publice centrale în domeniul ocrotirii sănătății, dacă planul sau programul este aprobat de Guvern sau de Parlament;
- b) autoritatea competentă și subdiviziunea teritorială a autorității administrației publice centrale din domeniul ocrotirii sănătății, dacă planul sau programul este aprobat de către administrația publică locală;
- c) alte autorități interesate conform art.8 alin.(4).

129. Prevederile aliniatului dat stabilesc două nivele de aprobare a planurilor sau programelor, cele adoptate la nivel central (Parlament sau Guvern) și cele adoptate la nivel local. Aplicând prevederile art.24 alin 2) al legii 100/2017 cu privire la actele normative „*La fundamentarea, elaborarea, avizarea, consultarea și aprobarea documentelor de politici se aplică regulile și cerințele înaintate față de actele normative*”. Respectiv, inițiatorul prezintă spre examinare ambele proiecte: proiectul planului sau programului și proiectul raportului privind evaluarea strategică de mediu, adițional la acest set se mai prezintă și nota informativă. Autoritățile ce au recepționat acte spre consultare întocmesc un aviz, ce este expediat în original și în versiune electronică inițiatorului. Inițiatorul prezintă actele spre consultare acelor instituții incluse în lista stabilită încă la etapa de determinare a domeniului și, deja, completată în etapa de elaborare a raportului privind evaluarea strategică de mediu. (a se vedea pct. 47)

130. Inițiatorul decide despre modul cum vor fi organizate consultările, însă condiția obligatorie este ca autoritățile menționate în articolul dat să primească proiectele de documente în format electronic și să aibă timp pentru a le studia, forma opinia și înainta comentarii. Organizarea evenimentelor de consultare nu este interzis, pe finalul acestor evenimente trebuie să fie elaborate procese verbale agreeate de participanți. Participarea la astfel de evenimente consultative nu eliberează autoritățile de obligația de a întocmi și avizul.

(Art.9 alin. (2)) După recepționarea proiectului planului sau programului și a raportului privind evaluarea strategică de mediu, autoritatea competentă le plasează pe pagina sa web oficială și le expediază asociațiilor obștești de mediu, indicând adresa la care acestea pot lua cunoștință de documentele menționate.

131. Informarea reprezentanților sectorului asociativ o face autoritatea competentă, după ce plasează informația pe pagina sa. Autoritatea competentă deține lista cu date de contact a asociațiilor obștești de mediu și îi informează în forma electronică despre plasarea actelor spre consultare, termenul de consultare și datele de contacta a inițiatorului, sau după caz a elaboratorului.

132. Asociațiile obștești de mediu implicate în procesul de consultare a proiectului de plan sau program și a raportului privind evaluarea strategică de mediu, pot întocmi doar un singur aviz, incluzând comentariile pentru ambele documente.

(Art.9 alin. (3)) Autoritatea din domeniul ocrotirii sănătății și alte autorități interesate prezintă inițiatorului obiecțiile și propunerile lor pe marginea proiectului de plan sau program și a raportului privind evaluarea strategică de mediu, concomitent oferind o copie a acestor obiecții și propuneri autorității competente, în termen de 30 de zile lucrătoare de la data recepționării documentelor menționate.

133. Avizul autorităților consultate includ comentarii, opinii și propuneri atât pentru proiectul planului sau programului , cât și asupra proiectului de raport privind evaluarea strategică de mediu. Avizul este expediat atât inițiatorului, cât și autorității competente.

134. Evaluarea strategică de mediu are două domenii de acoperire mediu și sănătatea publică, respectiv consultarea cu autoritățile din domeniul sănătății sunt foarte importante și este necesar să fie asigurată și avizarea actelor din partea acestor instituții, atât la nivel central, cât și la nivel local.

(Art.9 alin. (4)) Desfășurarea consultărilor cu autoritatea competentă nu constituie un impediment pentru prezentarea obiecțiilor și propunerilor din partea altor autorități interesate în termenul indicat la alin.(3).

135. Consultările pot fi efectuate și cu alte autorități interesate, respectând cerințele prestabilite pentru consultarea cu autoritățile interesate identificate de inițiator. Inițiatorul sau autoritatea competentă nu are temei juridic să refuze altor instituții sau să nu le ofere acces la proiectele actelor supuse consultărilor.

136. Inițiatorul studiază obiecțiile și propunerile prezentate în cadrul avizării și al expertizelor, după caz, recomandările recepționate în urma consultării publice și decide asupra acceptării sau respingerii motivate a acestora.

137. Propunerile și recomandările acceptate sunt luate în considerare în procesul de definitivare a proiectului planului sau programului și a proiectului de raport privind evaluarea strategică de mediu și la întocmire a versiunilor finale ale acestora.

138. După definitivarea Raportului privind evaluarea strategică de mediu cu includerea tuturor comentariilor și opiniilor, inițiatorul prezintă versiunea către autoritatea competentă pentru efectuarea analizei calității raportului.

(Art.9 alin. (5)) Autoritatea competentă efectuează analiza calității raportului privind evaluarea strategică de mediu, având în vedere următoarele aspecte:

- a) respectarea conținutului-cadru al raportului privind evaluarea strategică de mediu, prevăzut în anexa nr.2, luând în considerare domeniile de aplicare a acestuia;
- b) prezentarea dificultăților tehnice, procedurale și de altă natură și explicarea oricăror incertitudini;
- c) prezentarea alternativelor studiate, a motivelor care au stat la baza alegerii uneia dintre ele, a modului în care considerațiile de mediu au fost integrate în proiectul de plan sau program, precum și a procesului de definitivare a proiectului ca urmare a informațiilor obținute pe parcursul evaluării strategice de mediu;
- d) justificarea detaliată a motivelor care au stat la baza eliminării anumitor aspecte;
- e) luarea în considerare a aspectelor semnalate în procesul de consultare cu alte autorități interesate și cu publicul;
- f) prezentarea informațiilor grafice: hărți, scheme, schițe, diagrame;
- g) existența unui program adecvat de monitorizare a efectelor planului sau programului asupra mediului.

139. Raportul privind evaluarea strategică de mediu poate fi incomplet, poate conține informații eronate ori neconcludente, poate să nu fie în concordanță cu cerințele conținutului-cadru, sau poate să fi fost elaborat fără să se fi aplicat corect procedura, neputând reprezenta o bază pentru luarea unei decizii în cunoștință de cauză. De aceea mecanismul de analiza a calității

raportului privind evaluarea strategică de mediu se aplică la etapa finală de examinare a raportului privind evaluarea strategică de mediu.

140. Scopul acestei etape este acela de a asigura elaborarea unui raport privind evaluarea strategică de mediu complet, cu informație care prezintă încredere și care să permită atingerea obiectivelor Legii 11/2017 privind evaluarea strategică de mediu.

141. Pe lângă punctele de vedere ale celorlalte autorități (naționale și din statele potențial afectate) și ale publicului, autoritatea competentă mai trebuie să ia în considerare și alte elemente, cum sunt: dacă acesta este structurat conform cerințelor prevăzute în anexa 2 și dacă în acesta se regăsesc date și informații referitoare la dificultățile întâmpinate și la natura acestora, dacă sunt prezentate alternativele la proiectul în cauză și modul în care acestea au fost analizate, integrarea punctelor de vedere exprimate de public și de celelalte autorități implicate, precum și existența unui program de monitorizare al efectelor asupra mediului.

142. Verificarea calității raportului privind evaluare strategică de mediu se face după ce este finisată etapa de consultare transfrontalieră, după caz.

(Art.9 alin. (6)) Autoritatea competentă, în funcție de calitatea raportului privind evaluarea strategică de mediu, de cerințele de protecție a mediului conținute în proiectul planului sau programului, de opinia altor autorități interesate și a publicului, ia una din următoarele decizii:

- a) emite avizul de mediu, în cazul în care raportul privind evaluarea strategică de mediu corespunde cerințelor din anexa nr.2 și aspectele legate de mediu sînt integrate în plan sau program și nu au un impact negativ asupra mediului, inclusiv asupra sănătății populației;
- b) restituie inițiatorului raportul privind evaluarea strategică de mediu și proiectul planului sau programului pentru a fi definitive, indicînd măsurile ce urmează a fi luate;
- c) refuză eliberarea avizului de mediu, prezentînd motivele justificative.

143. Obligațiile prevăzute la acest alineat se referă la analizarea calității raportului pe baza consultării autorităților și publicului atât la nivel național cât și transfrontieră. Acest articol reflectă și obligațiile art.7 din Convenția Aarhus, care, în coroborare cu art.6(8) din aceeași convenție prevăd ca în deciziile referitoare la planuri sau programe să se ia în considerare rezultatul participării publicului. Deci atragem încă o dată atenția că implicare publicului în procesul de elaborare a planului sau a programului și a raportului privind evaluarea strategică de mediu sunt aspect esențiale ale procesului.

144. În procesul de verificare a calității raportului privind evaluarea strategică de mediului, autoritatea competentă în baza textelor (raportului nemijlocit, proiectelor de plan sau program și avizelor recepționate, luând în considerare cele menționate alin. 5) stabilește dacă aspectele legate de mediu sunt integrate în plan sau program și nu au un impact negativ asupra mediului, inclusiv asupra sănătății populației și opiniile au fost luate în considerare, atunci emite **avizul de mediu**.

145. În cazul în care autoritatea competentă determină că raportul privind evaluarea strategică de mediu nu este corespunzător, este incomplet sau cuprinde informație eronată, ca atare, poate decide ce acțiuni trebuie întreprinse de inițiator pentru a înlătura deficiențele. Acest lucru poate presupune modificarea sau detalierea raportului privind evaluarea strategică de mediu și, implicit, a proiectului de plan sau program, sau, în cazuri extreme soluționarea diverselor probleme, chiar dacă acest lucru conduce la reluarea unei părți din etapa de definitivare, autoritatea competentă va restitui setul de documente pentru a fi definitive conform recomandărilor.

146. Refuzul în eliberarea avizului de mediu trebuie să fie justificat.

(Art.9 alin. (7)) Termenul de luare a deciziei și de emitere a avizului de mediu conform alin.(6) este de cel mult 45 de zile calendaristice de la data recepționării proiectului planului sau programului și a raportului privind evaluarea strategică de mediu de către autoritatea competentă.

147. Doar, 45 de zile lucrătoare autoritatea competentă are la dispoziție pentru a decide ce acțiune să întreprindă în baza evaluării calității raportului privind evaluarea strategică de mediu și să elaboreze justificările.

148. În cazul unei decizii pozitive, Avizul de mediu trebuie să includă următoarea informație:

- a) motivele care stau la baza emiterii avizului de mediu, în conformitate cu art. 9 alin. (6), lit.a);
- b) măsurile decise în ceea ce privește monitorizarea efectelor asupra mediului, în conformitate cu art. 15, inclusiv măsuri suplimentare de monitorizare, după caz;
- c) măsurile de reducere sau de compensare a efectelor semnificative asupra mediului și a efectelor semnificative transfrontieră, după caz.

Elementele precizate fiind o confirmare a aplicării procedurii evaluării strategice de mediu la respectivul plan sau program. Un model de aviz este indicat în casete nr. 6.

149. Emiterea avizului de mediu este prerogativa Ministerului, semnătura o pune Ministru și contrasemnata de Secretarul de stat pe întrebări de protecția mediului și resurse naturale. Delegarea emiterii avizului de mediu nu este posibil.

Caseta nr.6 Model de structură pentru avizul de mediu

--

(Art.9 alin. (8)) În cazul în care raportul privind evaluarea strategică de mediu și proiectul planului sau programului au fost restituite spre definitivare conform alin.(6) lit.b), termenul de examinare repetată și de emitere a avizului de mediu este de 20 de zile lucrătoare de la data recepționării documentelor definitive de către autoritatea competentă.

150. În baza comentariile și recomandărilor primite din partea autorității competente pe marginea evaluării calității raportului privind evaluarea strategică de mediu, inițiatorul decide de sine stătător cât timp are nevoie pentru a ajusta proiectul planului sau programului și raportul privind evaluarea strategică de mediu la cerințele stabilite de către autoritatea competentă în decizia sa. Însă, de la momentul în care s-au depus în mod repetat actele spre evaluare autoritatea competentă are la dispoziție doar 20 zile lucrătoare pentru a lua o decizie definitivă.

(Art.9 alin. (9)) Autoritatea competentă informează autoritățile publice și publicul cu privire la decizia luată și plasează avizul de mediu pe pagina sa web oficială.

151. Autoritatea competentă are obligația de a transmite inițiatorului, înscris, decizia de emitere a avizului de mediu (care se concretizează în avizul de mediu). Pentru a realiza informarea publicului autoritatea competentă are obligația de a afișa pe propria pagină de Internet avizul de mediu. În acest fel, publicului i se aduce la cunoștință condițiile și motivele care au stat la baza emiterii acestuia, publicul având posibilitatea să constate modul în care se monitorizează efectele planului sau programului asupra mediului.

152. De asemenea, pentru a asigura o transparență deplină, este necesar ca publicului să-i fie pusă la dispoziție forma avizată a planului sau programului. Astfel, forma avizată poate fi

consultată oricând de public, la sediul autorității competente care a emis avizul pentru respectivul plan sau program.

153. Precizăm că, un termen pentru consultare nu se determină, tocmai pentru ca această formă poate fi consultată în orice moment și oricât de târziu după avizare.

154. Precizăm că, întrucât decizia de emitere care se concretizează în avizul de mediu este un act administrativ, aceasta poate face obiectul unei acțiuni în justiție în baza Legii contenciosului administrativ nr.793/2000. Cu alte cuvinte, avizul de mediu poate fi atacat la instanța de contencios administrativ competentă conform legii menționate.

(Art.9 alin. (10)) Autoritatea competentă creează, dezvoltă și ține registrul de evidență a informației privind evaluarea strategică de mediu.

155. Avizul de mediu se înregistrează în **Registrul de evidență a informației privind evaluarea strategică de mediu**, ce este creat, dezvoltat și ținut de Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului.

156. Registrul, întocmit conform Modelului din caseta nr.7. al prezentului ghid, se ține în format electronic, în limba de stat și este plasat pe pagina web a Ministerului. Registrul include și adresele de internet a documentelor aprobate de autoritatea competentă pentru fiecare etapă de evaluare strategică de mediu.

157. Înscrierile în Registrul se fac în termen de până la 3 (trei) zile calendaristice din data finisării fiecărei etape de evaluare strategică de mediu.

158. Ținerea Registrului este asigurată de un colaborator din cadrul Direcției relevante din cadrul Ministerului, conform fișei postului.

Caseta nr.7 Modelul registrului de evidență a informației privind evaluarea strategică de mediu

Nr. de ordine	Data	Numărul de înregistrare a solicitării	Denumirea planului sau programului	Inițiator (date de contacta)	Elaborator (date de contacta)	Etapă	Statutul

(Art.10 alin. (1)) Inițiatorul, de comun acord cu autoritatea competentă, asigură informarea și participarea publicului la evaluarea strategică de mediu a planului sau programului prin următoarele acțiuni:

a) identificarea segmentelor de public care ar putea fi afectate în urma implementării planului sau programului ori care sînt interesate în luarea deciziei, inclusiv asociațiile obștești de mediu;

b) stabilirea modalităților de informare a publicului, cum ar fi: anunțuri publice în mass-media, informații plasate pe paginile web oficiale;

c) determinarea modalității de consultare a publicului: informarea în scris, dezbateri publice etc.;

d) stabilirea unor termene rezonabile, care să permită publicului să participe eficient și la timp la toate etapele evaluării strategice de mediu;

e) informarea asupra posibilității de participare a publicului în cazul consultărilor în context transfrontalier.

159. În sensul prezentului ghid se utilizează următoarele definiții prevăzute în Legea 11/2017 privind evaluarea strategică de mediu, după cum urmează:

- a) *"public"* – una sau mai multe persoane fizice sau juridice, precum și asociațiile, organizațiile sau grupurile constituite de acestea în conformitate cu legislația sau practica națională;
- b) *"public interest"* – public afectat sau care ar putea fi afectat ori care este interesat de procedurile de adoptare a deciziilor în domeniul mediului.

160. Procesul de participare a publicului în cadrul planurilor și programelor supuse evaluării strategice de mediu nu solicită expres participarea doar a celor persoane ce au cunoștințe în domeniu și sunt implicați nemijlocit în activități corelate domeniului de evaluare strategică de mediu. Oricine se poate implica în acest proces, indiferent de profesia deținută: fie că este politician, businessman, pedagog, inginer, șofer, student. Elementul principal ce unește cetățenii în dialogul decizional prefațat la securitatea mediului este grija de a asigura o dezvoltare durabilă favorabilă sănătății omului, determinată de starea curată a aerului, apa nepoluată a lacurilor și râurilor. În acest context, procedura de evaluare strategică de mediu oferă publicului posibilități reale de a lua parte activă la elaborarea și dezvoltarea planurilor și programelor, în particular, prin examinarea la timp, în termen și eficient a planurilor sau programelor și a raportului privind evaluarea strategică de mediu.

161. Sintagma „...de comun acord...”, înseamnă că inițiatorul la fiecare pas realizat în domeniul informării și implicării publicului anunță și autoritatea competentă. Așa cum s-a menționat, informarea și participarea publicului trebuie să fie asigurată chiar de la etapa timpurie a procesului de elaborarea planului sau programului și a raportului privind evaluarea strategică de mediu.

162. Pentru a încuraja participarea publicului la procesul de evaluare strategică de mediu, autoritățile trebuie să elaboreze un plan detaliat (aranjament) de informare și consultare a "publicului interesat". În Caseta nr.8 sunt indicate lista detaliilor de informare și consultare.

Caseta nr.8 Model de plan de informare

1. Planul propus sau proiectul de program și denumirile lor2. Denumirea autorității responsabile de adoptarea lor3. Procedurile previzibile, ce includ: a) începutul procedurii;b) oportunitățile oferite publicului;c) termenii de referință și locația (locul de întâlnire) audierilor publice planificate;d) autoritatea care poate furniza informația probabilă și unde sunt stocate datele pentru examinarea publicului;e) autoritatea către care pot fi adresate comentariile și întrebările și data precisă pentru colectarea lor;f) importanța informației relatate la tema mediului sau sănătății și necesitatea de a o include în planul sau proiectul de program propus;4. Notificarea dacă planul sau programul este sau nu un subiect oportun pentru procedura de evaluare transfrontalieră de mediu.

163. Publicul afectat sau posibil a fi afectat ori care are un interes în luarea deciziilor ce fac obiectul acestei legi și poate fi descris ca un segment al publicului în general. Această prevedere solicită autorității competente și inițiatorului să identifice acest segment, căruia i se oferă posibilitatea să-și exprime opinia asupra propunerii de plan sau program și raportului privind evaluarea strategică de mediu.

164. Identificarea acestui segment este totuși limitată de anumite criterii: **trebuie să include publicul afectat sau potențial afectat sau care are un interes în plan sau program. Trebuie, de asemenea, să includă organizațiile asociațiile obștești de mediu relevante și alte organizații interesate.**
165. Publicul identificat poate fi diferit de la un plan sau program la altul. În unele situații, de exemplu, în cazul unui plan sau program național, publicul interesat sau potențial afectat se poate confunda cu publicul general, iar identificarea trebuie să țină cont de acest lucru.
166. În identificarea asociațiilor obștești de mediu relevante autoritatea competentă și inițiatorul pot lua în considerare natura și conținutul planului sau programului respectiv și omenul/domeniile de activitate ale asociației obștești de mediu. Autoritatea competentă și inițiatorul au libertatea de a folosi și alte criterii pe care le consideră utile la identificarea publicului afectat, posibil a fi afectat ori care are un interes în luarea deciziilor.
167. De exemplu, asociațiile obștești locale trebuie să fie identificate chiar în cazul în care se discută un plan sau program referitor la localități aflate la distanță, dacă este evident că interesele acestora sunt afectate de planul sau programul respectiv.
168. Cadrul pentru consultări poate să specifice locul unde poate fi consultată informația, modalitatea de informare a publicului (care este asigurată de către inițiator) și modul în care pot fi făcute comentarii. Inițiatorul are și posibilitatea de a explora modele de consultare mai moderne (de exemplu, dezbaterile pe Internet) dacă acestea nu exclud prin natura lor anumite categorii de public.
169. Inițiatorul trebuie să respecte intervalele de timp stabilite pentru fiecare etapă a procedurii, astfel încât să permită publicului participarea, prin informarea corespunzătoare asupra aspectelor abordate de plan sau program, și prezentarea unor propuneri și comentarii justificate. Publicul trebuie să fie informat într-un interval de timp care să-i permită acestuia să întevină și să-și exprime opiniile înaintea deciziei finale de emitere a avizului de mediu.
170. În cazul în care planul sau programul supus procedurii de adoptare este susceptibil să provoace un impact transfrontieră semnificativ, publicul trebuie să fie informat cu privire la evaluarea acestuia în context transfrontieră.

(Art.10 alin. (2)) Cheltuielile pentru informarea și participarea publicului la procesul de evaluare strategică de mediu le suportă inițiatorul.

171. Totate costurile, cum ar fi: de publicarea a anunțului, de organizare a audierilor, consultărilor, asigurarea traducerii etc este asigurat de inițiator. Acestea pot fi asigurate prin intermediul bugetului public al inițiatorului sau în baza asistenței tehnice.
172. Cheltuielile realizate în cadrul informării și asigurării participării publicului este informație publică și transparentă.
173. Responsabilitatea informării publicului îi revine inițiatorului planului sau programului, care trebuie să suporte cheltuielile legate de informare și participare a publicului la procedură, și să facă dovada anunțurilor publice (către autoritatea competentă). Aceasta se realizează prin depunerea copiilor de pe ziarele în care au fost publicate anunțurile la autoritatea competentă.

(Art.10 alin. (3)) Răspunderea pentru informarea și asigurarea participării publicului revine inițiatorului și autorității competente.

174. Articolul 16 al prezentei Legi stabilește responsabilitatea pentru implicarea publicului în etapa de încadrare, termenele pentru diseminarea informației de către titular și pentru

transmiterea comentariilor și sugestiilor publicului referitoare la proiectul planului sau programului, precum și modalitățile de realizare a acestor obligații.

(Art.10 alin. (4)) Inițiatorul, la etapele evaluării prealabile și determinării domeniului de aplicare a raportului privind evaluarea strategică de mediu, informează publicul, în conformitate cu cerințele Legii nr. 239/2008 privind transparența în procesul decizional, despre efectuarea evaluării prealabile și stabilirea domeniului de aplicare a raportului, despre elaborarea planului sau programului și despre informația ce urmează a fi inclusă în raportul privind evaluarea strategică de mediu. Inițiatorul asigură publicului posibilitatea de a exprima opinii cu privire la posibilul impact asupra mediului al planului sau programului, la etapa evaluării prealabile, precum și cu privire la informația ce urmează a fi inclusă în raportul privind evaluarea strategică de mediu, la etapa de stabilire a domeniului de aplicare a raportului. Publicul transmite obiecțiile și propunerile sale inițiatorului și autorității competente în termen de cel mult 10 zile calendaristice de la data la care a fost informat.

175. Informarea și asigurarea participării publicului se efectuează prin aplicarea următoarelor acte: *Convenția privind accesul la informație, justiție și participarea publicului la adoptarea deciziilor în domeniul mediului, semnată la Aarhus la 25 iunie 1998; Legea privind transparența în procesul decizional nr.239 / 2008; Hotărârea Guvernului cu privire la mecanismul de consultare publică cu societatea civilă în procesul decizional nr. 967/2016; Hotărârea Guvernului pentru aprobarea Regulamentului privind accesul publicului la informația de mediu nr. 1467 /2016 și altele relevante domeniului.*

176. Inițiatorul planului sau programului are obligația de a informa publicul la toate etapele de efectuare a evaluării strategice de mediu, cu indicare acțiunilor, deciziilor și informației incluse în actele elaborate. Iar pe tot parcursul acestei perioade proiectul de plan sau program și raportul privind evaluarea strategică de mediu pot fi consultate; de asemenea, trebuie să se specifice locul și programul unde poate fi consultată documentația.

177. Potrivit Legii nr.239/2008 cu privire la transparența în procesul decizional, art.9, după inițierea procesului de elaborare a deciziei, autoritatea publică, în termen de cel mult 15 zile lucrătoare, va lua următoarele măsuri:

- a) va plasa anunțul respectiv pe pagina web oficială;
- b) îl va expedia imediat prin intermediul poștei electronice părților interesate;
- c) îl va afișa la sediul său într-un spațiu accesibil publicului;
- d) și/sau îl va difuza în mass-media centrală sau locală, după caz.

178. Art. 9 alin. 2 al Legii nr.239/2008 prevede expres ce trebuie să conțină un aviz. Deci, anunțul referitor la inițierea elaborării deciziei va conține, în mod obligatoriu:

- a) argumentarea necesității de a adopta decizia;
- b) termenul-limită, locul și modalitatea în care părțile interesate pot prezenta sau expedia recomandări;
- c) datele de contact ale persoanelor responsabile de recepționarea și examinarea recomandărilor (numele și prenumele, numărul de telefon, adresa electronică).

179. Realizarea consultărilor cu publicul pe marginea proiectelor de program sau plan și a informației privind evaluarea strategică se face în cadrul celor trei etape: (1) la etapa de screening, (2) la etapa de stabilire a domeniului de aplicare și (3) la etapa definitivării raportului privind evaluarea strategică de mediu.

(Art.10 alin. (5)) Inițiatorul și autoritatea competentă plasează pe paginile lor web oficiale proiectul planului sau programului, raportul privind evaluarea strategică de mediu și informația privind termenele de prezentare a obiecțiilor și propunerilor pe marginea proiectului planului sau programului și a raportului privind evaluarea strategică de mediu, inclusiv ora și locul desfășurării dezbaterilor publice. Inițiatorul, după examinarea obiecțiilor și propunerilor parvenite din partea publicului, elaborează tabelul divergențelor conținând obiecțiile respective.

180. Inițiatorul planului sau programului are obligația de a anunța pe pagina web că organizează o dezbateră publică, iar pe tot parcursul acestei perioade proiectul de plan sau program și raportul de evaluare strategică de mediu pot fi consultate. În anunț de asemenea, trebuie să se specifice locul și programul unde poate fi consultată documentația.

181. Legiitorul a considerat necesar că la dezbateră publică a planului sau programului și a raportului privind evaluarea strategică de mediu să participe, pe lângă autoritățile de mediu și autoritățile de sănătate și cele implicate în etapa de determinare a necesității pentru a permite acestor autorități să „ia pulsul” publicului, să-i cunoască opiniile. În acest fel, se dă posibilitatea autorităților menționate, ca în punctul de vedere pe care-l transmit autorității competente, să ia în considerare și comentariile și opiniile publicului, în special când acestea se referă la domeniul lor de competență.

182. Ca atare, s-a prevăzut obligația inițiatorului de a invita la dezbateră publică autoritățile precizate anterior.

(Art.10 alin. (6)) Termenul de prezentare a obiecțiilor și propunerilor din partea publicului, stabilit de inițiator, este de cel puțin 15 zile lucrătoare de la data publicării informației specificate la alin. (5).

183. În dependență de complexitatea actelor suspuse consultărilor sau și dezbaterilor publice, inițiatorul poate stabili un termen pentru prezentarea opiniilor nu mai mic de 15 zile lucrătoare. Perioada poate fi extinsă în dependență de necesitate și solicitare.

(Art.10 alin. (7)) Accesul la informația specificată la alin. (5) nu exclude posibilitatea utilizării altor forme de consultări asupra proiectului planului sau programului și asupra raportului privind evaluarea strategică de mediu, conform Legii nr. 239/2008 privind transparența în procesul decizional, spre exemplu a audierilor publice la nivel național sau local, în funcție de domeniul de aplicare al planului sau programului respectiv.

184. Procedura de implicare a publicului în evaluarea strategică de mediu include: **informarea, aderarea la echipa evaluării strategice de mediu, participarea la procesul de îmbunătățire a planului sau programului, participarea la elaborarea planului sau programului, formularea măsurilor de implementare și monitorizare a scopurilor lui.**

185. Pe parcursul desfășurării procedurii de evaluare strategică de mediu, inițiatorul adoptă scheme concrete ce vizează modul în care va fi implicat publicul. Inițiatorul poate recomanda un plan variat de participare a publicului pentru fiecare etapă de evaluare strategică. În cazul dat se ia în considerare sfera de aplicare a deciziilor, caracterul lor și „părțile interesate” care urmează să se implice. De exemplu, planul de dezvoltare a transportului trans-național se va deosebi de planul local de acțiuni în domeniul protecției mediului prin gradul și detaliile de participare a publicului.

186. Consultarea cetățenilor, asociațiilor obștești, altor părți interesate se asigură de către inițiatorul elaborării proiectului de plan sau program. Următoarele tehnici pot fi folosite pentru a facilita astfel de consultări (inițiatorul poate alege acele consultări care se potrivesc cel mai mult planului / programului lor): dezbateri publice, audieri publice, sondaj de opinie, referendum, solicitarea opiniilor experților în domeniu, crearea grupurilor de lucru permanente sau ad-hoc cu participarea reprezentanților asociațiilor obștești de mediu.

(Art.11 alin. (1)) Dacă în procesul determinării domeniului de aplicare al raportului privind evaluarea strategică de mediu s-a constatat că implementarea planului sau programului pe teritoriul Republicii Moldova poate genera efecte semnificative pentru mediul unui alt stat, atunci

autoritatea competentă, de comun acord cu inițiatorul, trimite o notificare prin canale diplomatice, anexînd proiectul planului sau programului și raportul privind evaluarea strategică de mediu părții afectate, precum și altor părți la Protocolul privind evaluarea strategică de mediu care au solicitat aceste documente. Autoritatea competentă transmite informația privind termenele de examinare a documentelor menționate, metodele și perioada de desfășurare a consultărilor în context transfrontalier și stabilește un termen de cel mult 15 zile calendaristice în care partea afectată urmează să comunice despre participarea sau neparticiparea sa la procedura evaluării strategice de mediu în context transfrontalier.

187. Există posibilitatea ca în timpul determinării domeniului de aplicare (art.7 al prezentei legi) se va determina că implementarea planului sau programului poate avea efecte transfrontaliere. Posibilitatea existenței unor efecte transfrontaliere se determină prin exprimarea opiniilor privind potențialele efecte ale proiectului de plan sau program și ale alternativelor acestuia, **luând în considerare natura, dimensiunea și localizarea acestora (aproprierea față de graniță), precum și a criteriilor prevăzute în Anexa nr.1** la Legea 11/2017.
188. La elaborarea raportului ESM, vor fi analizate efectele potențiale transfrontaliere și, dacă este relevant, Raportul ESM ar trebui să conțină informații despre posibilele impacturi semnificative asupra mediului, inclusiv asupra sănătății umane în context transfrontalier.
189. În cazul când planul sau programul are un impact semnificativ asupra mediului unui stat vecin sau statul vecin are întrebări adiționale referitor la plan sau program procedura de consultări transfrontaliere va fi aplicată. Inițiatorul Autoritatea responsabilă de protecția mediului va fi și cea responsabilă de organizarea consultărilor la nivel transfrontalier.
190. Pentru a respecta obligațiile internaționale asumate de Republica Moldova (*Protocolul privind evaluarea strategică de mediu la Convenția cu privire la evaluarea impactului asupra mediului în context transfrontalier, adoptat la Kiev (Ucraina) la 21 mai 2003*) și în spiritul unei bune vecinătăți, proiectul de plan sau program și raportul privind evaluarea strategică de mediu trebuie transmise printr-o **notificare** către autoritățile centrale de mediu din statele potențial afectate, prin intermediul căilor diplomatice.
191. Responsabilitatea dată este atât a inițiatorului, cât și a autorității competente, ce trebuie să acționeze în comun. Notificarea are scopul de informa despre termenii de examinare a documentelor expediate, metoda și perioada de efectuare a consultărilor în context transfrontalier. Notificarea și proiectul de plan sau program și raportul privind evaluarea strategică de mediu trebuie expediate părții posibil afectate până a fi adoptate.
192. În cadrul discuțiilor oficiale cu statul afectat sunt puse accentele pe: **(1) obiectul consultărilor** (în cadrul consultărilor trebuie să se stabilească, în principal, următoarele aspecte:
- a) aspecte de fond:
 - posibilele efecte de mediu transfrontalier ale implementării planului sau programului;
 - măsurile avute în vedere pentru a reduce ori compensa aceste efecte.
 - b) aspecte procedurale:
 - modul în care se va face schimbul de informații între autoritățile naționale și cele ale statelor potențial afectate;
 - modalitățile de informare a publicului interesat din statele potențial afectate;
 - stabilirea unor termene acceptabile pentru consultări; aceste termene trebuie să fie suficient de mari pentru identificarea și consultarea publicului și a autorităților de mediu interesate din statul afectat, precum și pentru luarea în considerare a comentariilor acestora.

(2) Participanții la consultări:

a) stat de origine :

- inițiatorul planului sau programului;
- autoritatea publică centrală care promovează planul sau programul;
- autoritățile de protecția mediului din statul de origine - în mod obligatoriu.

b) stat(e) afectat(e):

- autoritățile de mediu din statul(tele) afectat(e)- cel puțin.

193. Autoritatea competentă stabilește un termen de până la 15 zile calendaristice ca partea afectată să comunice despre ***intenția de a participa sau nu a participa în consultări.***

194. Toată corespondența în cadrul consultărilor tranfrontaliere se realizează pe căi diplomatice cu implicarea autorității competente și inițiatorului și /sau elaboratorului.

(Art.11 alin. (2)) În cazul în care partea afectată, în termenul stabilit, și-a exprimat dorința de participare la procedura evaluării strategice de mediu, părțile coordonează termenul de prezentare a opiniei părții afectate asupra proiectului planului sau programului și raportului privind evaluarea strategică de mediu și de desfășurare a consultărilor, termen ce nu va depăși 45 de zile calendaristice.

195. Odată recepționat un răspuns din partea statului afectat privind interesul de participare în cadrul consultărilor transfrontaliere, acesta are la dispoziție 45 de zile calendaristice pentru a prezenta opinia părții afectate . Consultările se vor desfășura doar cu statele care comunică intenția de a participa la procedura transfrontalieră

196. Pentru a permite o participare a publicului efectivă și în cazul în care planul sau programul poate avea efecte transfrontieră, inițiatorul în comun cu autoritatea competentă prin canale diplomatice are obligația de a invita la dezbaterea publică autoritățile competente pentru protecția mediului și cele din domeniul sănătății din statele potențial afectate, și de a cere înștiințarea publicului posibil a fi afectat, ori care are un interes în procesul decizional, despre dezbaterea publică. Înștiințarea se face prin intermediul autorităților de mediu ale statului posibil afectat și, în cazul în care exista persoane interesate de dezbaterea publică, participarea acestora este permisă. Cheltuielile de călătorie pentru participare sunt acoperite de către participanții din parte statului afectate

(Art.11 alin. (3)) Inițiatorul pune la dispoziția autorității competente a părții de origine informația necesară pentru realizarea prevederilor prezentului articol, inclusiv, dacă este necesar, traducerea proiectului de plan sau program și a raportului privind evaluarea strategică de mediu în una din limbile oficiale ale Organizației Națiunilor Unite.

197. Legea 11/2017 prevede *expresis verbis* limba în care se transmit documentele, aceasta fiind una din cele 6 limbi oficiale ale Organizației Națiunilor Unite (*engleza, rusa, spaniola, franceza, chineza și araba*). Așa cum, statele care pot fi afectate de măsurile prevăzute în planurile sau programele Republicii Moldova sunt România și Ucraina, limbile în care se comunică sunt după caz, româna, engleza sau rusa. Traducerea documentelor este asigurată de inițiator.

(Art.11 alin. (4)) Autoritatea abilitată a părții afectate asigură informarea publicului și a altor autorități interesate ale părții afectate, oferă posibilitatea de exprimare a opiniilor asupra planului sau programului și asupra raportului privind evaluarea strategică de mediu și prezintă opinia generală părții de origine în cazul în care acordul părților nu prevede altfel.

198. Pe teritoriul statului afectat responsabilitatea de colectare a opiniilor și generalizarea acestora în urma consultărilor, este lăsată pentru autoritatea abilitată, care a reacționat la notificare și care se află în comunicare cu autoritatea competentă și inițiatorul.

(Art.11 alin. (5)) Autoritatea competentă, inițiatorul și/sau elaboratorul raportului privind evaluarea strategică de mediu desfășoară consultări cu reprezentanții autorității abilitate a părții afectate cu privire la eventualul impact în context transfrontalier al planului sau programului și cu privire la măsurile de prevenire, diminuare sau atenuare a consecințelor nefaste ale planului sau programului.

199. În procesul de definitivare a proiectului planului sau programului și a raportului privind evaluarea strategică de mediu, autoritatea competentă, inițiatorului și / sau elaboratorul desfășoară consultări cu reprezentanții autorităților abilitate a părții afecta.

200. Consultările pot fi organizate prin vizite reciproce, consultări în formă scrisă sau prin folosirea metodelor moderne de comunicare prin Internet, cu respectarea procedurilor comunicării pe cale diplomatică.

201. Procesul verbal al ședințelor / consultărilor, sinteza ajustărilor și proiectul planului sau programului și raportul privind evaluarea strategică de mediu cu modificări sunt colectate și se depun la dosarele ținute de inițiator și autoritatea competentă.

(Art.11 alin. (6)) Nu se permite aprobarea planului sau programului înainte de finalizarea procedurii consultărilor în context transfrontalier cu partea afectată.

202. Doar după încheierea procedurii de consultare transfrontalieră, după ajustarea tuturor comentariilor și opiniilor, inițiatorul pregătește planul sau programul spre adoptare însoțit de avizul de mediu.

203. Finalizarea procedurii de consultare transfrontalieră se consideră momentul recepționării pe căi diplomatice opiniile generalizate asupra proiectului de plan sau program și asupra raportului privind evaluarea strategică de mediu.

(Art.11 alin. (7)) După aprobarea planului sau programului, autoritatea competentă a părții de origine prezintă părții afectate, în termen de 15 zile calendaristice, copia planului sau programului aprobat și informația care va conține:

- a) fundamentarea integrării problemelor de mediu în conținutul planului sau programului;
- b) rezultatele consultărilor în context transfrontalier;
- c) programul de monitorizare.

204. După aprobarea planului sau programului la nivel național autoritățile competente a celorlalte state afectate trebuie să fie informate timp de 15 zile despre următoarele aspecte;

- fundamentarea integrării problemelor de mediu în conținutul planului sau programului (*identificarea aspectelor de mediu ce au fost incluse în plan sau program în urma efectuării evaluării strategice de mediu*)
- rezultatele consultărilor cu autoritățile și organizațiile/instituțiile vizate;
- măsurile de monitorizare;

(Art.12 alin. (1)) În cazul în care Republica Moldova este parte afectată și a primit de la partea de origine o notificare, având anexat proiectul planului sau programului și raportul privind evaluarea strategică de mediu în limba convenită de părți, autoritatea competentă, în termen de cel mult 15 zile calendaristice, comunică despre participarea sau neparticiparea sa la procedura de evaluare strategică de mediu în context transfrontalier.

205. Autoritatea competentă are 15 zile calendaristice pentru a emite poziția oficială privind participarea sau neparticiparea în procedura de evaluare strategică transfrontalieră. Înaintea emiterii declarației autoritatea competentă va organiza consultări formale cu autoritățile relevante și cu reprezentanții asociațiilor obștești de mediu.

206. Poziția oficială privind participarea sau neparticiparea în procedura de evaluare strategică transfrontalieră emisă de către autoritatea competentă se bazează pe consultările organizate cu publicul și cu autoritățile naționale relevante. Poziția oficială o expediază autorității desemnate a statului de origine pe căi diplomatice

(Art.12 alin. (2)) Autoritatea competentă asigură informarea și luarea în considerare a opiniilor altor autorități interesate și ale publicului cu privire la plan sau program și cu privire la raportul privind evaluarea strategică de mediu, prezentate de către partea de origine.

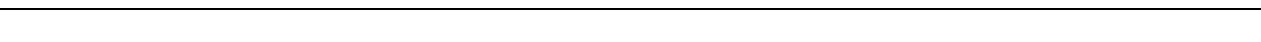
207. Procesul de consultare cu autoritățile relevante și asociațiile obștești de mediu au loc aplicand aceleași reguli prestabilite de art.8-9 ale Legii 11/2017. Important este că, autoritatea competentă, precum și autoritățile consultate și publicul să aibă o imagine clară asupra alternativelor posibile și a motivelor pentru care acestea sunt sau nu considerate cea mai bună opțiune, care sunt măsurile de diminuare a riscurilor și care sunt activitățile planificate cu potențial impact asupra mediului și sănătății publicului.

(Art.12 alin. (3)) Autoritatea competentă prezintă, în termenul stabilit, care însă nu va depăși 45 de zile calendaristice, avizul de mediu părții de origine, ținând cont de opiniile altor autorități interesate și ale publicului, și desfășoară consultări comune cu autoritățile abilitate ale părții de origine.

208. În baza consultărilor autoritatea competentă timp de 45 zile calendaristice trebuie să întocmească avizul de mediu și să-l prezinte părții de origine. Structura avizului de mediu este indicată în **Caseta nr.9**

209. Consultările cu publicul și cu autoritățile naționale relevante sunt organizate în parteneriat cu reprezentanții autorității desemnate a statului de origine. Participarea în cadrul consultărilor se face pe contul statului de origine.

Caseta nr.9 Model de aviz de mediu emis în cazul consultărilor transfrontaliere

(Art.12 alin. (4)) După recepționarea copiei planului sau programului aprobat și a informației prevăzute la art. 11 alin. (7) de la partea de origine, autoritatea competentă, în termen de 5 zile lucrătoare, le plasează pe pagina sa web oficială și informează în acest sens autoritățile interesate și publicul.

210. Odată cu recepționarea de la partea de origine a următoarelor documente:

- a) fundamentarea integrării problemelor de mediu în conținutul planului sau programului;
- b) rezultatele consultărilor în context transfrontalier;
- c) programul de monitorizare

autoritatea competentă informează autoritățile implicate în consultări și plasează informația pe pagina sa web.

(Art.13) Dacă prevederile acordurilor internaționale la care Republica Moldova este parte stabilesc alte norme decât cele stabilite în legislația Republicii Moldova cu privire la protecția mediului, se aplică prevederile acordurilor internaționale.

211. În contextul aplicării cadrului legislativ legiitorul a stabilit posibilitatea de aplicare a cadrului internațional de mediu la care Republica Moldova este part. Respectiv această prevedere trebuie să fie interpretată prin prisma a două aspecte: **(1) aspectul ce ține de procedura de efectuare a evaluării strategice de mediu** - și în acest aspect se vor aplica următoarele acte:

- a) *Convenția privind accesul la informație, justiție și participarea publicului la adoptarea deciziilor în domeniul mediului, semnată la Aarhus la 25 iunie 1998;*

- b) *Convenția cu privire la evaluarea impactului asupra mediului în context transfrontalier (Convenția Espoo), ratificată prin Hotărârea Parlamentului nr. 1546-XII din 23.06.93;*
- c) *Protocolul privind evaluarea strategică de mediu la Convenția Espoo, adoptat la Kiev (Ucraina) la 21 mai 2003.*

și al doilea aspect (2) **ce ține de prevederile aplicate în evaluarea de mediu** ca atare. Pentru acest aspect pot fi folosite actele internaționale din toate domeniile cum ar fi: aer, apă, diversitate biologică etc. Lista actelor internaționale la care Republica Moldova este parte, este amplasată pe pagina web al autorității competente.

2.6. Emiterea Avizului de mediu

(Art.14 alin. (1)) Concluziile raportului privind evaluarea strategică de mediu, avizul de mediu, obiecțiile și propunerile parvenite după consultările cu publicul și cu autoritățile publice centrale și locale, rezultatele consultărilor în context transfrontalier, conform prevederilor art. 9–12, se iau în considerare la luarea deciziei privind aprobarea planului sau programului.

212. Aceasta înseamnă că nici un plan sau program sau vreo modificare a acestuia nu se poate supune procedurii de aprobare/adoptare fără a se obține avizul de mediu de la autoritatea competentă (cele ce se supun obligatoriu procedurii evaluării strategice de mediu, precum și de cele pentru care s-a decis necesitatea supunerii lor acestei proceduri în urma parcurgerii etapei de determinare a necesității). Cu alte cuvinte, pentru aceste tipuri de planuri/programe sau modificările lor este obligatorie parcurgerea etapelor procedurale și obținerea *avizului de mediu*.

213. În acest sens, trebuie subliniate două aspecte:

- a) inițiatorul are obligația **de a obține avizul de mediu**, în cazul în care planul sau programul respectiv/modificarea unui plan sau program face, în mod obligatoriu, obiectul procedurii evaluării strategice de mediu sau s-a decis supunerea lui acestei proceduri;
- b) autoritatea competentă are obligația de a emite **avizul de mediu** pentru a adoptă/aprobă planul sau programul respectiv sau modificarea acestuia **numai pentru varianta care a fost consultată**.

214. În procesul definitivării planului sau programului inițiatorul trebuie să se asigure că:

- concluziile din raportul privind evaluarea strategică de mediu;
- avizul de mediu;
- obiecțiile și propunerile colectate în timpul consultărilor cu publicul și cu autoritățile relevante prestabilite;
- rezultatele consultărilor transfrontaliere;
trebuie să fie luate în considerare și reflectate în versiunea finală a planului sau programului.

215. Toate documentele de suport în versiune electronică sunt păstrate la inițiator și la autoritatea competentă. Versiunea pe hârtie este prezentată autorității competente și inițiatorului pentru arhivare. Toate originalele sunt păstrate la inițiatorul planului sau programului.

216. Legea nr. 11/2017 privind evaluarea strategică de mediu stabilește că, informațiile și comentariile obținute din raportul privind evaluarea strategică de mediu trebuie să fie folosite în procesul de luare a deciziei.

(Art.14 alin. (2)) Pentru aprobarea planului sau programului care a fost supus evaluării strategice de mediu, inițiatorul prezintă documentele prevăzute de legislația în vigoare, inclusiv avizul de mediu.

217. Conform art. 40 al Legii nr.100/2017cu privire la acte normative, este stabilită lista documentelor relevante pentru planuri sau programe:

- a) nota informativă;
- b) avizele și recomandările, în original, recepționate în cadrul avizării și consultărilor publice, inclusive în context transfrontalier;
- c) rapoartele de expertiză, în original;
- d) sinteza obiecțiilor și propunerilor autorităților publice și sinteza recomandărilor reprezentanților societății civile, dacă există, indicându-se acceptarea sau argumentarea respingerii propunerilor, obiecțiilor și recomandărilor;
- e) tabelul comparativ, în care să fie reflectate reglementările în vigoare și modificările propuse, pentru proiectele care conțin modificări la planuri sau programe în vigoare;
- f) alte materiale, după caz, în baza cărora a fost elaborat proiectul de act normative, în cazul dat ar fi raportul privind evaluare strategică de mediu.

218. Pentru planuri și programme, obligatoriu se solicit și avizul de mediu. Deciziile trebuie să fie publicate, specificând condițiile de aprobare a deciziei și alte cerințe după caz.

(Art.14 alin. (3)) După aprobarea planului sau programului conform procedurii stabilite de legislația în vigoare, inițiatorul plasează pe pagina sa web oficială avizul de mediu, precum și:

- a) planul sau programul în forma aprobată;
- b) informații privind modul în care au fost integrate în plan sau program problemele de mediu, impactul planului sau programului asupra mediului, inclusiv asupra sănătății populației;
- c) informații privind consultarea publicului și a autorităților publice centrale și locale, rezultatele consultărilor în context transfrontalier, conform prevederilor art. 9

219. După aprobarea planului sau programului de către Parlament, Guvern sau Autoritățile Publice Locale, inițiatorul plasează pe pagina web informația privind planul sau programul.

220. Din textul aprobat al planului sau programului și din textul raportului privind evaluarea strategică se face o informație succintă care ar include: modul cum au fost integrate obiectivele de mediu în planuri sau programe și modul cum au fost luate în considerare opiniile în baza consultărilor, inclusiv la nivel transfrontalier.

3. MONITORIZAREA

(Art.15 alin. (1)) Inițiatorul, în limita competențelor sale și în conformitate cu programul stabilit, monitorizează efectele semnificative asupra mediului, inclusiv asupra sănătății populației, ale implementării planului sau programului cu scopul de a identifica efectele adverse neprevăzute într-un stadiu incipient și pentru a putea întreprinde măsurile de remediere corespunzătoare.

221. Stadiul de atenuare a procesului de evaluare strategică de mediu **include identificarea măsurilor ce trebuie evitate, reducerea și compensarea impactelor principale identificate.**
222. Programul de monitorizare include în sine un tabel în care se indică indicatorii de monitorizare, perioada monitorizării și structurile responsabile în elaborarea rapoartelor de monitorizare și desiminarea acestora către publicul larg. Programul de monitorizare este parte componentă al planului și programului și al raportului de evaluare strategică de mediu.
223. În raportul de evaluare strategică și în avizul de mediu este indicat structura responsabilă în monitorizarea implementării obiectivelor de mediu.
224. Atenuarea impactului este una din randamentele principale a evaluării strategice de mediu, și aceste măsuri pot prelua un spectru larg, incluzând:
- a) schimbarea spre o altă alternativă identificată, sau schimbarea generală a planului sau programului.
 - b) măsurile tehnice ce trebuie aplicate în timpul stadiului de implementare, *ex. zonele de protecție, aplicarea principiilor specifice de proiectare;*
 - c) identificarea aspectelor proiectelor ce vor fi evidențiate în timpul evaluării impactului asupra mediului acestor proiecte.
 - d) propunerile pentru schimbările în alte planuri sau programe.
225. Scopul monitorizării este **de a măsura performanțele planului sau programului pentru a determina dacă efectele acestuia sunt anticipate și astfel stabilește necesitate revizuirii ulterioare ale acestuia.** De aceea, scopul monitorizării este de a controla dacă implementarea planurilor sau programelor nu va cauza daune și prejudicii mediului și se implementează în concordanță cu decizia luată.
226. Efectele importante pentru mediu la nivelul de implementare a planurilor sau programelor trebuie să fie monitorizate pentru a identifica oricare efecte adverse neprevăzute și a permite acțiuni de prevenire. Decizia ce și cum trebuie monitorizat, este luată la etapele incipiente procesului de evaluare strategică de mediu și în procesul de elaborare a planului sau programului. Trebuie de menționat ca, monitoringul de mediu este deferit de monitoringul eficienței programului sau planului. Setul indicatorilor de mediu trebuie găsit în așa fel ca să fie prezentate mai bine preocupările de mediu sau impacturile prevăzute în stadiile implementării planului sau programului.

(Art.15 alin. (2)) Inițiatorul prezintă autorității competente rezultatele monitorizării și le publică pe pagina sa web oficială.

227. Monitorizarea implementării programului sau planului poate fi ușor controlat pentru a evidenția dacă sunt respectate obiectivele de mediu, sau se aplică programul sistematic privind estimarea impactului. Sistemul de înregistrare a informației poate fi folosit pentru monitoringul obstacolelor și progresului procesului de implementare, și pentru focalizarea sau ajustarea tuturor proceselor evaluării strategice de mediu. Monitoringul efectelor cumulative poate fi rezonabil pentru planurile sau programele ce provoacă schimbările în mediu pe scara regională sau modifică valorile esențiale a naturii.

228. Rapoartele de monitorizare trebuie să furnizeze informații privind:

- Un scurt rezumat al activităților implementate în documentul fundamental și modul în care au fost urmate / implementate măsurile relevante de atenuare și recomandările ESM;
- Ce este monitorizat (chestiuni esențiale legate de mediu și sănătate prin intermediul indicatorilor relevanți);
- modul în care s-a schimbat situația, adică efectele înregistrate - acest lucru poate fi descris în termeni cantitativi (de exemplu, calitatea aerului) și calitativi (dacă nu sunt disponibili de date);
- modul în care modificările se referă la implementarea documentului fundamental;
- Concluzii, adică dacă trebuie întreprinse acțiuni, dacă trebuie realizate ajustări ale schemei de monitorizare.

Caseta Nr. 10: Exemplu de tabel pentru raportarea regulată (de ex. Anuală) a activităților de punere în aplicare a recomandărilor SEA

Activitățile implementate în perioada de raportare	Recomandări relevante privind ESM	Modul cum au fost îndeplinite recomandările ESM	Comentarii
Inițierea construcției autostrăzii	Este de preferat coridorul A pentru a evita impactul semnificativ asupra sănătății umane	Coridorul A, a fost selectat pentru construcția autostrăzii cu toate acestea, cu mici ajustări, care au fost analizate prin Evaluarea Impactului asupra Mediului (EIM) – EIM a confirmat că modificările coridorului nu vor conduce la efecte semnificative asupra sănătății.	
A fost lansat sistemul de susținere a întreprinderilor mici și mijlocii (IMM-uri) în zonele rurale	Preferințe față de resursele de energie regenerabilă	Utilizarea resurselor alternative de energie a fost inclusă în schema generală de evaluare, adică propunerea de proiect care utilizează resurse alternative de energie poate obține un punctaj mai mare pentru acest criteriu comparativ cu proiectele care utilizează combustibili fosili	

229. În baza programului prestabilit inițiatorul informează autoritatea competentă referitor la implementarea obiectivelor de mediu dincadrul planului sau programului. Rapoartele sunt publice și se postează pe pagina sa web.

(Art.15 alin. (3)) În scopul executării prevederilor alin. (1) și excluderii dublării se pot utiliza mecanisme de monitorizare existente și date privind monitorizarea provenind din alte surse.

4. RĂSPUNDEREA ȘI CONTESTAREA DECIZIILOR

(Art.16) Nerespectarea sau respectarea necorespunzătoare a prevederilor prezentei legi atrage răspundere disciplinară, civilă, contravențională sau penală.

230. În vederea asigurării implementării coerente a Legii nr.11/2017 privind evaluarea strategică de mediu, au fost stabilite prevederi privind răspunderea pentru neexecutarea cadrului legislativ.

231. Aceste forme de răspundere se aplică: cea **disciplinară** în baza legislației muncii pentru funcționarii publici ce au executat eronat sau au ignorat prevederi ale Legii nr.11/2017; cea **civilă** poate reieși la lezarea drepturilor sau nerespectarea prevederilor stipulate între contractele civile încheiate în special între inițiator și elaborator. Răspunderea **contravențională** se va aplica pentru încălcarea prevederilor Codului Contravențional ce pot fi aplicate față de această lege nr.11/2017. Răspunderea penală va surveni doar în cazul în care prin acțiunile reprezentanților inițiatorului, elaboratorului, autorității competente au fost cauzate prejudicii considerabile mediului, vieții și sănătății omului.

(Art.17) Orice persoană fizică sau juridică dispune de dreptul de a contesta, în conformitate cu legislația în vigoare, orice decizie emisă în baza prevederilor prezentei legi.

232. Posibilitatea de a contesta în instanță este aplicabilă și în cazul dat. Dacă una dintre părți consideră că decizia emisă la orice etapă a procedurii de evaluare strategică de mediu este ilegală emisă din punct de vedere procedural sau material are dreptul să aplice prevederi ale Legii contenciosului administrativ nr.793/2000.

Tabelul nr. 5. Etapelor realizării evaluării strategice de mediu

Pași	Acțiuni ce corespund procesului de planificare	Acțiuni ce corespund procesului de evaluare strategică de mediu	Consultări cu autoritățile, accesul publicului la informație și participarea publicului în cadrul evaluării strategice de mediu
Inițiere	Determinarea obiectivelor generale ale planului sau programului și legăturii acestora cu alte planuri și programe.	Determinarea necesității efectuării evaluării strategice de mediu (art.5 din Legea 11/2017 privind evaluarea strategică de mediu)	de la caz la caz, se consultă autoritățile relevante de mediu/de sănătate și se <i>informează</i> publicul.
	Determinarea domeniilor de aplicare a raportului de evaluare strategică de mediu pentru planuri sau programe.	Scopul raportului de mediu este de obicei determinat prin identificarea: - problemelor de mediu relevante planului sau programului. - obiectivelor de mediu stabilite la nivel internațional sau național/local care sunt relevante pentru plan sau program; - alte considerațiuni de mediu de care ar trebui să se țină cont pe parcursul pregătirii planului sau programului și pe parcursul procesului de evaluare strategică de mediu. (art.7 din Legea 11/2017 privind evaluarea strategică de mediu)	Identificarea autorităților ce trebuie consultate și publicului care va participa în consultări; Consultarea autorităților de mediu/sănătate relevante. <i>Optional:</i> Consultarea publicului.
Analiza detaliată a contextului și domeniilor de aplicare	Evaluarea planurilor și programelor relevante. Determinarea tendințelor de bază de dezvoltare. Determinarea oportunităților și constrângerilor pentru dezvoltarea de viitor	Analiză de bază cu focusare asupra domeniilor de acțiune identificate pe parcursul procesului de determinare a domeniului de aplicare și indicarea: - caracteristicilor mediului în zonel care ar putea fi afectate semnificativ; - starea curentă a mediului și evoluția acestuia în cazul în care planul sau programul nu va fi implementat <i>Optional:</i> În continuare specificați scopul evaluării ce va urma (art.8 din Legea 11/2017 privind evaluarea strategică de mediu)	<i>Optional:</i> Consultarea autorităților și publicului privind contextul și domeniile de acțiune Înregistrarea comentariile
Dezvoltarea și compararea alternativelor	A se lua în considerare următoarele	Evaluarea strategică de mediu poate revizui: - obiectivele de dezvoltare	<i>Optional:</i> Consultarea autorităților și

Pași	Acțiuni ce corespund procesului de planificare	Acțiuni ce corespund procesului de evaluare strategică de mediu	Consultări cu autoritățile, accesul publicului la informație și participarea publicului în cadrul evaluării strategice de mediu
propușe	opțiuni de alternative: - obiective specifice de dezvoltare, - acțiunile pentru a atinge aceste obiective, - măsuri pentru optimizarea implementării acțiunilor selectate.	propușe, - acțiunile propuse pentru a atinge aceste obiective, Acele opțiuni sunt evaluate în baza: - legăturii lor cu obiectivele relevante de mediu, și/sau - efectelor semnificante de mediu; Pe parcursul desfășurării acțiunii date, se analizează posibilele opțiuni de alternative și măsurile de prevenire, reducere sau atenuare a oricăror efecte semnificante adverse.	publicului privind alternativele Înregistrarea comentariilor.
Revizuirile, ajustările finale și implementarea și monitorizarea aranjamentelor	Revizuirile finale ale alternativelor propuse. Propunerea privind implementarea și monitorizarea aranjamentelor.	Înregistrarea procedurii de dezvoltare și revizuire a alternativelor; Recomandarea alternativelor preferabile și stipularea motivelor pentru respectivele preferințe și recomandări făcute; Identificarea și descrierea oricăror incertitudini și riscuri în procesul de evaluare și propunerea aranjamentelor de monitorizare; Pregătirea raportului privind evaluarea strategică de mediu. (art.15 din Legea 11/2017 privind evaluarea strategică de mediu)	Planul sau programul propus și raportul privind evaluarea strategică de mediu sunt făcute disponibile publicului; Consultarea autorităților și publicului privind planul sau programul propus și raportul privind evaluarea strategică de mediu. Anunțarea și consultarea părților afectate Înregistrarea comentariilor (art. 9 și 10 din Legea 11/2017 privind evaluarea strategică de mediu)
Luarea deciziei	Luarea în considerare a raportului privind evaluarea strategică de mediu și comentariilor autorităților și publicului. (art.14 din Legea 11/2017 privind evaluarea strategică de mediu)		Informarea autorităților relevante de mediu/sănătate și a publicului despre decizia luată.

Acest document a fost elaborat pentru a susține practica eficientă a Evaluării Strategice de Mediu în Republica Moldova. Lucrarea a fost realizată în cadrul Proiectului EaP GREEN, care asistă țara în elaborarea orientărilor naționale privind aplicarea practică a ESM. EaP GREEN este pusă în aplicare în comun de cele patru organizații partenere - OCDE, UNEP, UNECE și UNIDO - cu sprijinul financiar al Uniunii Europene, patru parteneri de implementare și alți donatori. Mai multe informații pot fi găsite la <http://www.green-economies-eap.org/>

Acest raport a fost elaborat cu asistența tehnică a UNECE în cadrul Proiectului EaP GREEN. Opiniile exprimate în acest document nu pot fi luate în considerare pentru a reflecta opinia oficială a UNECE, alți parteneri de implementare ai Parteneriatului EaP sau a Uniunii Europene.